

9. TANULMÁNY

AZ ÖSSZECSAPÁS ELKERÜLHETETLEN A VILÁGI BÖLCSEK VALLOMÁSAI

ÁLTALÁNOS INTELLIGENCIA EGY ÚJ TÉNYEZŐ MINDEN SZÁMVETÉSBEN – INGALL SENÁTOR MEGLÁTÁSAI – LYMAN ABBOTT TISZTELETES SZEMLÉLETE – NEWMAN PÜSPÖK SZEMLÉLETE (M. E.) – EGY NEVES JOGÁSZ VÉLEMÉNYEI – ROBERT INGERSOLL EZREDES VÉLEMÉNYEI – NAGYTISZTELETŰ J. L. THOMAS A MUNKA-TÖRVÉNYRŐL – WENDELL PHILLIP VÉLEMÉNYE – MACAULAY TÖRTÉNÉSZ JÖVENDŐLÉSE – NAGYTISZTELETŰ CHAUNCEY DEPEW REMÉNYEI – WORTHINGTON PÜSPÖKTŐL (P. E.) KIKÉRT VÉLEMÉNY – W. J. BRYAN VÁLASZA – EGY ANGOL SZEMPONT – EDWARD BELLAMY HELYZETFELMÉRÉSE – J. T. MCGLYNN TISZTELETES VÉLEMÉNYE – GRAHAM PROFESSZOR SZEMLÉLETMÓDJA – A LEGFELSŐ TÖRVÉNYSZÉK EGYIK BÍRÓJÁNAK SZEMLÉLETE – EGY FRANCIA SZEMPONT, „EGY TÁRSADALMI ÖSSZEÜTKÖZÉS”.

„Az emberek elhalnak a félelem miatt, és azoknak várása miatt, amik e föld kerekiségére [társadalomra] következnek, mert az egek erősségei [az egyházi és polgári kormány] megrendülnek.”

– Lukács 21: 26.

A világ bölcs emberei, bárhol is legyenek, felismerik azt, hogy közeledik egy nagy társadalmi harc, és hogy ez elkerülhetetlen – semmi sem tudja elhárítani. Keresték az ellenszert, de a bajnak megfelelőt nem találták meg, a reményt feladva, arra a következtetésre jutottak, hogy a fejlődéstudomány okfejtése helyes kell legyen, nevezetesen az, hogy „a teljes természet az erősebb, mint életképesebb életben maradásának, és az életre alkalmatlan gyengébb pusztulásának törvénye alapján működik”. Azt mondják nekik a filozófusok, hogy „ami van, már ezelőtt is volt” – hogy a civilizációkkal csak megismétlődik az, ami a görög és a római civilizációkkal történt, és hasonló módon darabokra fog hullni, ami a tömegeket illeti, és hogy a vagyon meg a hatalom ismét a kevesek kezébe összpontosul, míg a tömegek, mint a korábbi keleti civilizációkban éppen csak léteznek.

Többnyre elkerüli figyelmüket az összecsapás soha eddig nem látott, új tényezője, vagyis az, hogy az értelem világszerte sokkal általánosabban elterjedt, különösen a kereszténységben. Erre *a tényre*, amit sokan elfelejtenek, azoknak figyelme van felhívva, akik elég okosak ahhoz, hogy a valódi bölcsességet a forrásnál – Isten Igéjében – keressék. A végső időkben „ide-oda szaladnak és nagyobbá lesz a tudás, ... nyomorúságos idő lesz, amilyen nem volt attól fogva, hogy nép kezdett lenni mindedig”. (Dán. 12: 1-4 – K.J.) Ők látják, azt hogy az emberiség megjövendőlt ide-oda szaladgálása meglepő módon beteljesedett, az általános ismeret növekedését is látják, és számukra a megjövendőlt, evvel járó nyomorúságos idő nem a történelem ismétlődését jelenti, sem a tömegeknek a kevés kedvezettek előtti meghódolását, hanem a történelemnek egy rendkívüli irányváltását, amit az említett, új állapot idézett elő. Dániel próféta megállapítása ugyanerre vonatkozólag, hogy „**abban az időben** felkel Mihály [Krisztus],” és felveszi dicsőséges hatalmát és uralmát, összhangban van azzal a gondolattal, hogy az elkövetkező szorongattatás felszámolja az önzést, mely „e világ fejedelme” [Sátán] hatalma alatt uralkodik és bevezeti Emánuel áldásos királyságát. De halljuk csak, mit mondanak a világ bölcsei, mit látnak ők!

J. J. Ingalls, az Egyesült Államok egyik volt szenátora, egy átfogó gondolkodású és mérsékeltén gazdag ember, egy széles látókörű, terjedelmes és nagyon tárgyilagos megállapítást juttatott a sajtóhoz a meggazdagodási hajszáról és az alsóbb osztályok következetes összezúzásáról. Ennek bő kivonatát közöljük, mert ez egy mérsékelt ténymegállapítás, és habár éber politikusok, akik látják a nehézséget, mégsem ismernek semmi ellenszert, mely meggyógyítaná a bajt és megmentené az áldozatokat.

INGALLS SZENÁTOR *így* írt:

„A szabadság időnként több mint egy megnevezés. Akinek hajléka, ruházata és élelme mások akaratától függ, a szó igazi és teljes értelmében nem lehet szabad. Akinek a maga és a családja számára *szükséges* mindennapi kenyere attól a bértől függ, amit

egy munkaadó kénye-kedve szerint adhat, vagy visszatarthat, az nem szabad ember. Az éhhalál és az időszakos alkalmazás elfogadása közötti választási lehetőség a rabszolgasors.

A szabadság nem a meghatározásokban áll. Az a nyilatkozat, hogy az életre, a szabadságra és a boldogság keresésére minden emberi lénynek elidegeníthetetlen joga van, senkit sem tesz függetlenné. A szabadsághoz való jog üres szemfényvesztés és csalás, hacsak nem létezik a szabadsághoz szükséges erő is. A szabadság nem csak a törvényes megszorítások eltávolításából, a helyváltoztatás megengedéséből áll; ezen felül, képesség és lehetőség is kell legyen, amelyet egyedül a mindennapi, szakadatlan munka szüksége alóli mentesség nyújthat. Hogy más szavakkal mondjuk Shakespeare után: a nyomor és a szabadság egy rossz társítás. A szabadság és a függőség összeegyeztethetetlen. A nyomor megszüntetése a látnokok álma és az emberbarátok reménye volt az idők kezdetétől.

A sorsok egyenlőtlensége, a nyilvánvaló igazságtalanság és a vagyonnak az emberek közötti, egyenlőtlen elosztása volt a filozófusok tanácsstalansága. **Ez a politikai gazdaságnak megoldatlan rejtélye!** A civilizációnak nincs oly titokzatos ellentmondása, mint az élelem többlet melletti éhség létezése, a felesleg közepette létező ínség. Az hogy egyik embernek annyi lehet, hogy a szertelen pazarlásra való képességét meghaladja, és egy másik, aki képes és akar dolgozni el kell pusztuljon a fűtés, az öltözet és a betevő falat hiánya miatt, érthetlenné teszi a társadalmat. Az emberi jogok alapszabályát titkosírássá teszi. Amíg az ilyen állapotok folytatódnak, felfedhetetlen marad a rejtjel kulcsa, melyben a sors meg van írva; az emberek testvérisége csak egy üres szólam, a méltányosság egy előírt szöveg és az isteni törvénykönyv olvashatatlan.

A szegényeknek felbőszítése a gazdagok pökhendi kérkedése miatt birodalmakat döntött meg. Az isteni és emberi törvények a szegények támogatására rendeltettek. Jóbb milliomos volt. Nagyon érdekes lenne tudni azt, hogy vajon az a páratlan alkotás, ami az ő nevét viseli, egy példabeszéd, vagy egy életrajz, mert rámutat arra, hogy a pátriárka ugyanazzal a

kérdéssel foglalkozott, ami most bennünket aggaszt. Ő úgy beszél, mint egy néppárti azokról, akik elveszik az árvának szamarát és az özvegynek ökrét, akik elmozdítják a határjelet, akik learatják a szegények mezejét és leszedik azoknak szőlőtermését, akiket megfosztanak ruházatuktól, mezítelenül hagyva őket a hegyek zivatarára és a sziklák menedékére.

A héber próféták válogatott átkaikat a gazdagok harácsolására és fényűzésre tartogatták; Mózes szabályokat állított fel a tartozások elengedésére, a földek újraelosztására és az egyéni vagyon korlátozására. Rómában évszázadokon keresztül minden polgár ingatlanulajdonát 300 holdra korlátozták és a jóság, meg a rabszolgák száma a megművelendő területhez volt szabva. De azok a törvények, melyeket a Mindenható Mózes által a zsidóknak adott éppen olyan hatástalanok voltak, mint a Licurgus és Licinius szabályzatai, az ember megszelídíthetetlen energiáival és létezésének szerves feltételeivel szemben.

Cézár idejében gyakorlatilag 2000 plutokrata rendelkezett a Római birodalommal és több, mint 100.000 családfő kéregető volt, akiket a közvagyonból származó adományokkal tartottak fenn. Ugyanaz a vesződés folytatódott a középkoron keresztül is a tizenkilencedik századig. Manapság nincs oly előírt ellenszer, amellyel ezelőtt ne kezeltek volna hatástalanul számtalan beteget; semmi, pénzügyi és politikai gazdaság által javasolt, és ismételten kipróbált kísérlet nem vezetett semmi eredményre, csak egyéni szerencsétlenséghez és nemzeti romlásba.

Végül itt, sok, rendszertelen tapogatódzás után, a királyokkal, dinasztiákkal, kiváltságokkal, kasztokkal, felségjogokkal, régi túlkapásokkal, ijesztően megerősített rendekkel, címekkel és osztályokkal vívott véres, kétségbeesett harc után, megvalósult a végső kormányzati eszmény és mindenek fölött a nép áll. A szegények, a gürcölők és a munkások uralkodnak. Ők készítik a törvényeket, ők alakítják az intézményeket. XIV Lajos így szólt: 'Én vagyok az Állam.' Itt a bérmunkás, a farmer, a kovács, a halász, a kézműves szól: 'Mi vagyunk az Állam.' A fosztogatás, kisajátítás, a királyi kivételezettségek gyarapítása ismeretlenek. Származástól, tehetségtől, neveltetéstől, és erkölcsi felfogástól

függetlenül minden ember egyenlő eséllyel indul az életpályán. A törvényhozást akár jó, akár rossz, a többség választja.

Nem egészen egy évszázada az Egyesült Államok társadalmi állapota gyakorlatilag egy egyenlőség volt. Az első népszámlálás alatt egy milliomos sem volt, de egy nincstelen és csavargó sem ebben az országban. Az első amerikai polgár, aki átlépte az egymillió dolláros küszöböt 1806-ban, az első Astor volt, aki Németországból származott, és aki nem sokkal azelőtt még csak egy mészáros fia volt egy szőrmével teli batyuval, mely az ő szerencséjének alapjául szolgált. Azelőtt a legnagyobb vagyon G. Washingtoné volt, halálakor 1799-ben kb. 650.000 \$.

A nép többsége farmer és halász volt, akik elégedetten éltek kemény munkájuk termékeiből. A kontinens fejlődése a vasút, a mezőgazdasági gépek és a modern élet tudományos alkalmazása által, a föld leggazdagabb országává tett minket. Az ország összvagyonja valószínűleg meghaladta a 100 milliárd \$-t, ennek felét állítólag közvetlenül ellenőriz 30.000-nél kevesebb személy és tőkés társaság. A világ legnagyobb magánvagyonait az évszázad utolsó felében az Egyesült Államokban halmozták fel.

Anyagi forrásainkat alig érintették. Szántóföldeinknek kevesebb, mint egy negyedét szántották fel. Bányáink gazdagabb kincseket rejtegetnek, mint az Ofir és Potosi. Iparunk és kereskedelmünk még fiatal, de már létrehozták a vagyon új arisztokráciáját, akiket nem hírnökök jelentenek be, viszont szívesen látják őket a hercegi udvarokban és a királyi palotákban.

Ha a társadalmi terhek és hasznok egyenlőtlen elosztása a törvényhozástól, az intézménytől és a kormánytól függ, akkor egy olyan rendszerben, mint a miénk az egyensúlyt helyre lehet állítani. Ha a vagyon az igazságtalan törvények eredménye, és ha a törvényhozás a hivatali hatalommal visszaél, az ellenszer az áldozatok kezében van. Csak az öncsonkításuk miatt szenvedhetnek. Nincsenek hűbéri birtokaink, elsőszülöttségi jogaink, sem korlátozott örökösödési jogaink, és olyan lehetőségeink sem, amelyek ne lennének nyitva mindenki előtt. A méltányosság, egyenlőség, szabadság és testvériség az Állam alapja. Minden ember kezében ott van a szavazócédula. Az iskola

mindenkinek oktatást nyújt. A sajtó szabad. A szólás, a gondolat és a lelkiismeret nincs korlátozva.

De az általános választások nem bizonyultak csodaszernek a társadalmi bajokra. A nyomort nem törölték el. Habár olyan vagyontokat halmoztak fel, amelyek meghaladják a kapzsiság álmát is, a szétosztás egyenlőtlensége éppen olyan nagy, mint a Jób, a Salamon és Agis idejében. Nem csak a régi kérdések maradtak megoldatlanok, hanem az állapotok bonyolultabbak és fokozottabbak lettek. Szélesebb politikai hatalom szilárdult meg a kevesek kezében és több döbbenetes vagyont tették szert az egyének a köztársaság alatt, mint a monarchia alatt.

A szegények és a gazdagok közötti nagy szakadék egyre szélesebben tátong. A munka és a tőke ereje, melyek egymást kiegészítő, baráti szövetségesek kellene legyenek, egymás ellen csatasorba álltak, mint megerősített táborokban felállított, ellenséges hadseregek, ostromra, vagy ütközetre előkészülve. A pénznek milliói kallódnak el bérekben, romlandó tulajdonokban, az üzemi gyártelepek értékcsökkenésében és a nyereségnek a sztrájkokból, meg a munkáselbocsátásokból származó csökkenése formájában, ez lett a megszokott hadiállapot az alkalmazók és az alkalmazottak között.

Az utópia egy felfedezetlen ország. A társadalom képzeletbeli tökéletessége, sivatagi délibábként, feléje közeledve, távolodik. Az emberi természet minden környezetben változatlan marad.

A tömegek helyzete a civilizáció haladtával szerfelett javult. A napjaink legszegényebb kézművese szabadon élvezheti azt a kényelmet, amit öt évszázaddal ezelőtti királyok az ő kincseikkel sem szerezhettek meg. De Toqueville észrevette azt a különös visszásságot, hogy a tömegek állapota javultával növekszik az elégedetlenség. Az igények és kívánságok sokkal gyorsabban megsokszorozódtak, mint kielégítésük eszközei. Az oktatás, a napi sajtó, az utazás, a könyvtárak, parkok, műcsarnokok és kirakatok tágítják a munkások látókörét, növelve képességeiket a haszonélvezetre és hozzászoktatva őket a jó mód előnyeihez és az élvezetéhez. A politikai nevelés megtanította őket az emberek közötti egyenlőségre és megismertette velük a választás hatalmát.

Félrevezető tanítók meggyőzték őket arról, hogy minden vagyont a munka által hoztak létre, és hogy minden ember, akinek több van, mint amennyit keze munkájával megkereshet a napi bér által, az tolvaj, hogy a kapitalista ellenség és a milliomos egy közellenség, akit azonnal meg kell fosztani jogaitól és le kell lőni.

A nagy magánvagyonok elválaszthatatlanok a civilizációtól. A világ jelenlegi leggazdagabb közössége az Osage indián törzs; egy főre eső összesített vagyona tízszer nagyobb, mint az Egyesült Államoké. Közös vagyonnak tartják. Az hogy közös lehet, hogy nem a barbárság oka, de minden államban, ahol a társadalmi és gazdasági egyenlőséget megközelítik és a vagyon a tőke bevonása nélkül, 'munkával jön létre', mint Kínában és Indiában, a bérek alacsonyok, a munkások leromlanak és a fejlődés lehetetlenné válik. Ha az Egyesült Államok vagyona egyenlően volna elosztva a lakosság között, jelenleg 1000 \$ körül lenne az az összeg, amivel mindenki rendelkezne – a népszámlálás szerint.

Ha ez a kiegyenlítődés folytatódik, a fejlődés nyilvánvalóan abbamarad. Ha kezdettől fogva ez az állapot lett volna túlsúlyban, egy helyben maradtunk volna. Mihelyt a vagyon összpontosulni kezdett attól kezdve lehetett a természetet meghódítani és erőit a civilizációnak hasznára fordítani. Míg a tőke, a gépeken keresztül gőz, villamosság, és tömegvonzás energiáját *nem* hasznosította, és *nem* mentesítette az embert a létfenntartásához szükséges, folytonos, nehéz fizikai munka alól az emberiség még egy helyben állt, vagy visszafejlődött. A vasút, távírókészülék, hajók, nagyvárosok, könyvtárak, múzeumok, egyetemek, kórházak, katedrálisok, az összes nagy vállalkozás, melyek felmagasztalják és felékesítik a létet, és enyhítik az emberi élet körülményeit a pénznek a kevesek kezében történt felhalmozásából erednek.

Még ha kíváncsabb **korlátozni** a felhalmozást, a társadalom nem rendelkezik olyan eszközökkel, melyekkel ezt megtehesse. A szellem nem lehet megszelídíteni. Az emberek közötti különbség szerves és alapvető. Ez a legfelsőbb hatalom rendeletére jött létre, és nem lehet eltörölni kongresszusi határozattal. Az ész és a tömeg közötti versenyben az ész mindig győzött és győzni fog.

A társadalmi betegség súlyos és fenyegető, de kevésbé veszélyes, mint a doktorok és a gyógyszerek. Kuruzsló politikusok a csodaszerükkel és piruláikkal a betegség helyett a tüneteket kezelik. Az ezüst szabad érmeverése, a fejenkénti *jövedelem* növekedése, a bevándorlás korlátozása, az ausztráliai választások, a korlátozott választójog, fontos kérdések, de mindezeket valóra lehet váltani anélkül, hogy az Egyesült Államok bémunkás-tömegeinek helyzetét a legcsekélyebb mértékben is enyhítené. A szegény tudatlanok *választójogtól* való megfosztása helyett az lenne jó, ha növelnék jólétüket és értelmüket, és képessé tennék őket a hatékony szavazásra. Egy eltiltott osztály elkerülhetetlenül összeesküvő lesz; a szabad intézményeket csak azoknak oktatása, fellendülése és megelégedettsége biztosítaná, akiktől létük függ.”

Ezek ténymegállapítások; de hol van a gyógy mód *javaslata*? Nincs. Mégis az író nem rokonszenvezik a tényekkel, amelyekre felhívja a figyelmet: ő, ha tehetné, fel hívná a figyelmet az abból való menekülés módjára, amit elkerülhetetlennek lát. Így óhajtja minden ember, aki az emberi természetre és létformára méltó. Ami pedig Ingalls urat illeti, kiderül az Egyesült Államok szenátusa előtt elmondott beszédének következő kivonatából:

„Nem rejtegethetjük el azt a valóságot, hogy mi egy forradalom küszöbén állunk. A régi kivezető utak zsákutcák. A nép csatasorban áll a baljóslatú küzdelem egyik -, vagy másik oldalán. Az egyik oldalon a Tőke, nagyszerűen beásva magát az előjogok mögé, a tartós siker miatt öntelten, konzervatív módon, konokul kitartva a régi elméletek mellett, új engedményeket igényelve, a belföldi adóbehajtásból, és külkereskedelemből, meggazdagodva és abból is, hogy a saját aranyfedezetéhez igyekszik igazítani minden értéket. A másik oldalon a munkások, munkahelyeket követelve, a belföldi ipar fejlesztéséért küzdve és küzdve a természet erejével, megzabolázva a vadont. Ők a városokban agyonéheztetve, komoran elszántak, hogy megdöntik azt a rendszert, amelyben a gazdagok még gazdagabbá, a szegények még szegényebbé válnak, amely egy Vanderbiltnak és egy Gouldnak oly vagyont biztosít, hogy a kapzsiság minden álmát meghaladja, és olyan ínségre ítéli a szegényeket, melyből nincs

egyéb menekvés, csak a sírgödör. Az igazságosság követelését közömbösség és megvetés fogadta. Az ország munkásai, amikor alkalmazást követeltek, úgy bántak velük, mint szemtelen koldusokkal, akik kenyeret kéregetnének.”

Így világosan kijelenti, hogy nem lát semmi reményt. Nem ismer semmi gyógyszert erre a szörnyű betegségre – az önzésre.

DR. LYMAN ABBOTT TISZTELETES VÉLEMÉNYE A HELYZETRŐL

A **Literary Digest** egy régebbi számában dr. Abbott, a híres prédikátor, szerkesztő, és Theodore Roosevelt munkatársa, a tőke és a munka viszonyáról való véleményének egy vázlatát találjuk:

„Dr. Abbott állítása szerint nem kérdéses az, hogy a bérrendszer jobb, mint a hűbéri-, vagy a rabszolgarendszer; viszont a jelenlegi – utolsó, vagy igazi – ipari rendszer ellen a következő vádpontokat emeli: (1) A dolgozni akarók számára nem biztosít biztos és állandó munkahelyeket. (2) Az alkalmazottaknak sem biztosít elegendő bért egy igazi megélhetéshez. (3) Nem eléggé nevelő hatású, mert nem biztosít elég megfelelő alkalmat a képzésre. (4) A jelen feltételek között, sok esetben lehetetlen egy tiszta és jó otthon. Dr. Abbott azt hiszi, hogy a Jézus Krisztus szabályai és egy egészséges, politikai gazdaság elvei összeillenek; kitart amellett, hogy veszélyes felőrölni embereket, asszonyokat és gyermekeket, annak érdekében, hogy olcsóbb árut állítsanak elő; kijelenti, hogy a munka nem egy ‘árucikk’. Idézzük:

‘Azt hiszem, hogy az a rendszer, mely két osztályra, tőkésekre és munkásokra, osztja fel a társadalmat csak egy ideiglenes rendszer, és hogy napjaink ipari nyugtalansága egy olyan **jóléti demokrácia felé tartó** vak igyekezet eredménye, amelyben azok, akik az eszközöket használják egyben azoknak tulajdonosai is lesznek, amelyben a munka fogadja szolgálatába a tőkét és nem a tőke a munkát, és amelyben nem a pénz, hanem az ember fogja ellenőrizni az ipart úgy, ahogy most a kormányt ellenőrzi. Viszont az, hogy a munka egy árucikk és a tőke a legolcsóbb piacon kell azt megvásárolja, még ideiglenesen sem egészséges irányelv; ez *ugyanis* gazdaságilag hamis és erkölcsileg is igazságtalan.

A munka nem árucikk, nem létezik ilyen árucikk. Amikor a munkás hétfőn reggel a gyárba jön, nincs amit eladnia, az ő keze üres; ő azért jött, hogy valamit termeljen erő kifejtése által, és amikor az elkészült, akkor eladó és a haszonnak egy része jogosan az övé, mert hozzájárult annak előállításához. Míképpen nincs eladó munka-árucikk, úgy nem létezik munkaerő-piac, ahol azt eladják. A szabadpiac különböző árucikkeket kínáló, sokféle eladót, és sokféle igényű vásárlót feltételez; az eladó teljesen szabad abban, hogy eladjon vagy sem valamit; a vásárló is teljesen szabad abban, hogy megvegyen, vagy ne vegyen meg valamit. Nem létezik ilyen piac a munka számára. A munkások az esetek nagytöbbségében városaikhoz kötöttek a külvilággal és szükségleteivel szembeni előítélet meg tudatlanság által, az otthon-tudat tényezője által, a szerény vagyunkaik – házaik meg telkeik – által és a vallásos kötelekeik által, úgy, mintha földbe lennének gyökerezve. Nincs változatos kínálat a szaktudásukban; rendszerint a munkások csak egy dolgot tudnak jól elvégezni, csak egy szerszámmal tudnak jól bánni, és meg kell találja a szerszám azon tulajdonosát, aki óhajtja, hogy egy munkás használja azt, vagy tétlenül kell álljon. «Egy kereskedő – mondja Frederick Harrison – irodájában ülve egy pár levél vagy úrlap által egy *nagy mennyiségű árut* mozgat kontinensről kontinensre. Például egy boltos esetében, a jövő-menő tömegek forgalma nyújtja, az árucikkek mozgását. A vásárlói biztosítják az áru forgalmát. Ez az igazi piac. Itt a verseny gyorsan, teljesen, egyszerűen és méltányosan működik. Teljesen másképp van a napszámossal, akinek nincs eladó áruja. Ő maga minden piacon jelen kellene legyen, ami a saját, költséges, személyes mozgását jelentené. Ő nem levelezhet a munkáltatójával; nem küldhet egy mintát a ő erejéről; és a munkáltatók sem kopogtathatnak az ő kunyhója ajtaján.» Nem létezik eladó munka-árucikk, sem munka-piac, ahol azt eladhatják. Mindkettőt a politikai gazdaság találta ki. A valós tények a következők:

Napjaink legtöbb árucikke – még a mezőgazdasági termékek is fokozatosan ezen feltételek alá kerülnek – egy megszervezett munkacsoport és költséges szerszámok által vannak előállítva,

munkájukat egy «iparmágnás» igazgatja. Ez három osztály együttműködését feltételezi: az eszköztulajdonosok, vagy tőkések, az igazgatók, vagy menedzserek és az eszközöket használó munkások. Az eredmény az ő kitartó munkájuk közös terméke – mert az eszköz az iparnak csak egy tartalék terméke, emiatt együttesen őket illeti. A politikai gazdaságnak feladata kideríteni, hogy miképpen lehetne igazságosan szétosztani az értékeket ezen üzlettársak között egy közös vállalkozásban. Ez a munka ügye egy mondatban. Nem igaz az, hogy a munkást illetné meg az egész, az sem igaz, hogy azt követeli, bármennyire is állítanák ezt ügyének vad szószólói. Az igazgatót megilleti az ő része és egy nagy rész. Egy ilyen vállalkozást irányítani, és tudni, hogy milyen termékre van szükség a világban, hogy annak vevőt találjon egy olyan áron, mely egy tisztességes megtérülést biztosít az azt előállító munkásnak, ez egymagában munkát igényel és méghozzá egy magas minőségű, tetemes bért kiérdemlő munkát. Az eszköz tulajdonos is egy díjazásra jogosult. Előzetesen ő, vagy más, akitől ő kapta eszközeit, pénzt takarított meg, amit az ő társai a jelen kényelmeire, vagy kétes kedvtelésekre költöttek el és őt is megilleti a takarékoságnak jutalma, habár az a kérdés vetődik fel, hogy vajon a mi korszerű ipari rendszerünk nem jutalmazza-e túlságosan a megszerzés erényét? – így ez erényt bűnné teszi. A munkást is megilleti a bér. A rabszolgatartás felszámolása óta senki sem vonja kétségbe ezt a jogot. Annak meghatározása, hogy hogyan kell elosztani a közös iparkodás jövedelmét, bizonyára egy nehéz kérdés. De az biztos, hogy nem egy olyan rendszer kell tegye, amelyik a tőkésnek azt sugallja, hogy a lehető legkevesebbet fizessen a kapott munkáért, és hogy a munkás pedig olyan keveset dolgozzon a kapott pénzért, amilyen keveset csak tud. Bármilyen más módszer jobb, mint ez.”

Úgy tűnik, hogy Dr. Abbott meleg rokonszenvet táplál a tömegek iránt, és hogy világosan felfogta a helyzetüket. Ő megállapítja a politikai-, társadalmi-, és pénzügyi betegséget, de nem sikerül neki gyógyírt találni rá. Ő valójában burkoltan arra utal, hogy mi lehetne a gyógyszer, ha hozzá lehetne férni, viszont

nem javasol semmi módszert annak biztosítására – vagyis úgy gondolja, hogy folyamatban lát,

„egy olyan jóléti demokrácia felé tartó vak igyekezetet, amelyben azok, akik az eszközöket használják egyben azoknak tulajdonosai is lesznek, amelyben a munka fogadja szolgálatába a tőkét.”

Ez a mondat mégis úgy hangzik, mintha az írója nem rég olvasta volna az Aladin csodalámpáját – az Ezeregyéjszaka meséből és abban reménykedik, hogy megtalálja és alkalmazhatja a „varázsvesszőt”. Ez arra utal, hogy az uriember a pénzügyi kérdésekben csupán egy korlátozott ismerettel rendelkezik, vagy pedig egy olyan **forradalomra** vár, amelyben az eszközöket használó osztály erőszakkal veszi majd el az eszközöket a tőkésektől, erőszakot téve a társadalom jelenleg elismert minden törvényén. És ha így az eszközök a jelenlegi tulajdonosok kezéből bármilyen módon is átkerülnének az eszközöket használók birtokába, nem látja-e mindenki azt, hogy az új eszköztulajdonosok a birtoklás által tőkésekké válnak? Van-e valami értelme azt feltételezni, hogy az új eszköztulajdonosok inkább nagylelkűek, vagy kevésbé önzőek lesznek, mint a jelenlegiek? Van valami alapja annak a feltételezésnek, hogy az eszköztulajdonosok emberi szíve jobban elváltozott, mint az eszköz használóinak szíve, vagy hogy az új eszköztulajdonosok meghívják minden munkást a gépek által előállított haszonban való egyenlő részesedésre? Az emberi természettel kapcsolatos minden tapasztalat azt mondja, hogy: Nem! A betegség látható, a gyors kezelés szükségességét is lehet látni, de nem létezik gyógyszer a „nyögő teremtmény” meggyógyítására. A nyögés és a vajúdás kell folytatódjon és fokozódjon, amint az Apostol rámutat, Isten fiainak – Isten Királyságának – megjelenéséig. – Róma 8: 22, 19

Bármely nyomorúság tagadása még nem kezeli ki azt. Az az állítás, hogy „a munka nem árucikk”, nem javítja, vagy nem változtatja meg azt a siralmas tényt, hogy a munka egy árucikk és nem lehet semmi egyéb a jelenlegi társadalmi törvények és állapotok mellett. A rabszolgaság egy időben és bizonyos

embereket illetően egy jótékony hatású intézmény lehetett jóságos és megértő gazdák keze alatt. A jobbágyság a félig civilizált hűbéri rendszer alatt jó sajátosságokkal bírhatott a kornak és állapotoknak megfelelően; és hasonló módon a bér-rendszer is. **A munka, mint árucikk**, a vétel és eladás tárgyaként bizonyos kiváló sajátossággal rendelkezik, és sokat tett annak érdekében, hogy a szellemi és testi jártasság kifejlődjön, és valóban a munkának nagyon értékes szolgálatot tett a múltban. Nem lenne bölcs éppen most felszámolni ezt az árucikk jelleget azon munkások számára, akik ésszel, szaktudással és energiával rendelkeznek, és azokat gyakorolják és így megérdemlik, hogy jobb keresletben legyenek és képesek legyenek jobb áron kínálni munkájukat, mint a szakképzetlenek és az ostobák; ez az ostobák, és a lusták ösztönzésére is szükséges. Egy igazságos, bölcs, és törődő kormányra van szükség, mely folytatni fogja az egészséges korlátozásokat, és ösztönzéseket és még hozzátesz azokhoz, míg ugyanakkor minden dolgozó osztályt **megvéd** a közvetlenül felette lévő osztály túlkapásaitól és megoltalmaznak mindenkit a Tőke jelenlegi, herkulesi erejétől, az ő géprabszolgáinak óriási és növekedő hadseregétől. Végül, a szeretet törvénye alatti, igazságosságban való, teljes és általános, gyakorlati oktatás után mindaz, aki az önzéssel és bűnnel rokonszenvezik ki lesz irtva. Egy ilyen kormány sehol sincs előírányozva a Biblián kívül, és ott hitelesen van leírva, határozottan meg van ígérve, és csak azt várja, hogy Isten Egyháza ki legyen választva – hogy királyai és papjai Emánuel társörököseivé váljanak. – Jel. 5: 10; 20: 6.

A NÉHAI J. P. NEWMAN PÜSPÖK SZEMLELETMÓDJA

A tőke és a munka közötti elkerülhetetlen összecsapást a methodista Newman püspök is látta. Az ügyben mindkét oldalon látott igazságot és tévedést is. Felekezete folyóiratának egykori cikkében a következő állításokat és javaslatokat fejezte ki:

„Istentelenség lenne gazdagnak lenni? A kegyességhez nélkülözhetetlen a nincstelenség? A menny egy szegényház? Mit tennénk Ábrahámmal, aki gazdag volt állapotokban, ezüstben és aranyban? Mit tennénk Jóbbal, aki 7000 juhval, 3000 tevével,

4000 ökörrel, 500 számmal, 30000 hold földdel és 3000 szolgálával rendelkezett? ...

A vagyongyűjtés egy isteni ajándék. Szorgalom, takarékoság a nyereség törvénye. Nagy vagyon felhalmozására különös tehetség szükséges. Ahogy költőnek, filozófusnak, és szónoknak születni kell, éppen úgy a pénzembernek különös képessége van a gazdagsághoz. Ő megérzés alapján otthonos a kereslet - kínálat törvényében, úgy tűnik, hogy meg van ajándékozva az üzletben bekövetkező változásokra vonatkozó látnoki képességekkel; tudja, hogy mikor kell venni, mikor kell eladni, és mikor kell megtartani valamit. Ő előre látja a népesség áramlását és ennek hatását az ingatlantulajdonra. Ahogy a költőnek énekelnie kell, mert a múzsa őbenne van, éppen úgy a pénzembernek sok pénzt kell keresnie. Ő kénytelen rá. Ennek a tehetségnek adományjellegéről a Szentírás is szól: 'emlékezzél meg az Úrról, a te Istenedről, mert Ő az, aki erőt ad neked a gazdagságnak megszerzésére' (5 Mózes 8: 18). És mindezek az ígéretes a világ pénzügyét uraló keresztény nemzetek jelenlegi, pénzügyi helyzetében tükröződnek.

A vagyon birtoklásának természetes és törvényes joga ellen szól az a hangoskodás, hogy a vagyont el kell osztani azok között, akik egyáltalán nem öröklés-, szaktudás-, vagy szorgalom által szerezték meg. Ez egy olyan kommunizmus, melynek sem a természet szabályaiban, sem az emberiség társadalmi rendjében nincs alapja. Ez a munkásságnak a tőkések elleni, ésszerűtlen és vad lármázása, amelyek között a természet gazdaságában és a politikai gazdaságban nem kellene kölcsönös ellentét legyen."

A püspök kifejti, hogy „a munkaadónak és az alkalmazottnak sérthetetlen jogai vannak; az előbbinek arra van joga, hogy azt a **valakit** alkalmazza és **annyiért**, amennyiért tudja és az utóbbinak, pedig arra, hogy akkor vállalja, **amikor** tudja.” A püspök bizonygatja, hogy a munkásosztálynak irigysége és féltékenysége nem azok ellen lobbant fel, akik óriási vagyonokkal rendelkeznek, hanem a gazdagok páratlan könnyelműsége és közömbössége ellen. Így folytatja:

„A vagyonnak van a legnemesebb küldetése. Nem azért adatott, hogy felhalmozzák, sem azért, hogy kielégülést nyújtson és azért sem, hogy pompát meg hatalmat mutasson. A gazdagok a Mindenható alamizsnaosztogatói, ők a pénztárosok, a szegények gyámolítói. Ők azért vannak, hogy olyan vállalkozásokat kezdeményezzenek, mely nyereséget hoz a tömegeknek, **nem a nagyobb jutalékot, hanem a nagyobb jólétet.** A tőke teszi lehetővé a munkásoknak, hogy egy olyan boldogságot élvezzenek, mely egy tisztességes szorgalom következménye. A gazdagok feladata a szegények otthonát feljavítani, de sok gazdagnak istállója egy palota a becsületes és értelmes gépész hajlékához képest.

Amikor a gazdagok olyan társadalmi reformokat támogatnak, melyek felemelik a társadalmat, akkor a szegények áldják őket. Az ő dolguk, hogy olyan utasításokat adjanak a törvényhozóknak, amelyek nélkülözhetetlenek a közösség minden jogának és érdekének védelmében. Azokat, akik könyvtárakat, múzeumokat és templomokat építenek, hogy a tanulást, a művészetet és a kegyességet támogassák, osztályuk jótevőinek tartják. Amikor a tőkések vagyona az értelmi tőkével, a testi erővel, és a közjót szolgáló jó szándékkal egyesül, akkor a munkásságot és a tőkéseket egyenlő tényezőkként értékelik abban, hogy minden ember számára életet, szabadságot, és boldogságra való törekvést biztosítson.”

A püspök nyilvánvalóan arra törekedett, hogy egy helyes képet nyújtson a jelenlegi vita és a közelgő küzdelem mindkét oldaláról, viszont a vagyonnal kötött szövetség és a tőle való függés nyilván elfogultsághoz vezet, kétségkívül tudat alatt, az ítélőképességét. Az tény, hogy az ókorban sokan voltak gazdagok; például Ábrahám. Mégis az Ábrahám, Izsák és Jákob Kánaán földjén való tartózkodása arra mutat, hogy habár azokban a napokban **tulajdont** képezett a föld, mégsem volt bekerítve, hanem **szabad volt a használók számára.** Ez a három pátriárka szolgálóikkal, csordáikkal és nyájaikkal tetszés szerint barangoltak a kánaániták földjén közel két évszázadon keresztül és mégsem formáltak

jogot csak egy lábnymnyira sem. (Csel. 7: 5) Isten előképi királyságában, Izraelben, a Törvény gondoskodott a szegényekről, akár bennszülöttek voltak, akár jövevények. Senki sem kellett koplaljon: kalászt kellett hagyni a búzatáblákon, sőt még a szélét is a szegényeknek kellett hagyni a tallózásra. Az éhező bemehetett a gyümölcsös kertbe, a szőlősbe, vagy a mezőre és ott helyben jóllakásig ehetett. Amikor Palesztina földjét felosztották Izrael törzsei és családjai szerint, az a különleges gondoskodás, *hogy* minden ötvenedik évben a földek elzalogosítását hatálytalanították, és az adósságokat elengedték, elhárította azt, hogy a nép, mint egész, elszegényedjen, és hogy egy pár gazdagnak tulajdonképpeni rabszolgáivá váljanak.

Úgy tűnik, hogy a püspök elfelejti, hogy a kereszténység törvényei és rendelkezései nem egy istenileg elrendezett törvényrendszer; hogy mint minden találmány, melyet tökéletlen elmék és szívek dolgoztak ki, ezek a törvények sem csálhatatlanok, hogy habár egykor nem lehetett jobbakat kitalálni, a társadalmi és pénzügyi állapotváltozások a múltban szükségessé tették a módosításokat, hogy most más változtatásokat tartanak megfelelőnek, mégis az önzés és az ultrakonzervativizmus annak idején ellene állt. Viszont, ha elismerjük, hogy *azok* pusztán emberek és nem tévedhetetlenek, ha azokat már változtatták és egy sor megváltozott állapothoz igazították, a püspök részéről nem következetlenség-e ezekre úgy tekintenie, mint **szent, elvitathatatlan, megváltoztathatatlan dolgokra**, és azt állítania, hogy az egykor megadott **jogok** „sérthetetlenek”, „természetesek” és „akár a természet rendjében vagy az emberiség alkotmányában” vitathatatlanok? Éppen az a javaslat lenne „vad” és „ésszerűtlen”, hogy a jelenlegi állapotokhoz való jobb alkalmazkodás érdekében módosítani kellene a törvényeket és a társadalmi rendszabályokat?

Megfigyelendő, hogy a püspök a dr. Abbottéval ellenkező állást foglal abban, hogy munka a kereslet-kínálat feltételeinek kitett **árucikk**. Ő ebben a jelenlegi társadalmi rendszerünk törvényét látta és kijelentette, hogy ez kell folytatódjon. Helyesen látta azt, hogy a munka továbbra is **árucikk** kell maradjon (hogy

a tőkés a lehető legolcsóbban megvásárolhassa, és hogy a munkás a lehető legnagyobb áron eladhassa) **amíg a jelenlegi társadalmi rendszer tart.** Jóllehet, ez nem fog sok évig tartani, ahogy a próféciák mutatják, és ahogy a tehetségesebb elmék felismerik, akik közelebbről ismerik a népet és annak nyugtalanságát.

A püspök szemszögéből a tőkések és a munkásság közötti nézeteltérés békés megoldásának egyetlen reménye (1) minden gazdag **áttérése** arra a szeretetteljes és jószándékú állaspontra, amit a fennebbi idézet utolsó két bekezdése részletezett; és (2) minden szegénynek meg középosztálybelinek **áttérése** arra a jámborságra és megelégedettségre, amelyben ők köszönettel el tudnak fogadni bármit, amit a gazdagok meghagynak nekik a földből és annak teljességéből, és azt kiáltják: „Áldottak vagyunk, mi, szegények!” Elismerjük, hogy ez gyorsan és teljesen megoldaná a munkásság ügyét; de nincs oly épelméjű ember, aki elvárna a közeljövőben egy ilyen megoldást; és a Szentírás sem festi le ekképpen a dolgokat. Nem feltételezhetjük azt, hogy ez az értelmes püspök a javaslatát valóban gyógyírként ajánlotta volna; – inkább úgy értelmezzük, hogy ő nem látott egyebet, mint ezt a lehetetlen megoldást, és hogy emiatt a civilizációra nemsokára le fog sújtani az anarchia átka. Bárcsak láthatná az úriember Istennek gyógyírját, amiért Urunk reménykedni és imádkozni tanított – „Jöjjön el a Te Királyságod” – és azt a módot, mely által ez a Királyság hatalomban és erőben fel lesz állítva. – Dániel 2: 44, 45; 7: 22, 27; Jelenések 2: 27.

EGY MŰVELT JOGÁSZ MEGLÁTÁSAI

Egy világhírű jogász az Egyesült Államok egy kiváló egyeteme jogi karának végzőseihez intézett beszédében a következőképpen fejezte ki magát, ahogy a Kansas City **Journal** jelenti:

„Annak az öntelt és ragadozó fajnak történelme, melyhez tartozunk, a személyes szabadságért vívott, szüntelen és véres harcoknak feljegyzése. A háborúkat viseltek, dinasztiákat döntöttek meg, királyokat fejeztek le, nem hódításért, nem nagyravágyásért, nem dicsvágyból, hanem azért, hogy az ember szabad lehessen. Előjogokat és kiváltságokat sok véres századon

keresztül nehezen és vonakodva adtak meg a személyi szabadság megszelídíthetetlen szenvedélyének. A Magna Chartától sok volt Appomattoxig; de nem volt olyan pillanat abban a 652 évben melyben az ember megszűnt volna, vagy tétovázott volna a minden ember törvény előtti egyenlőségéért vívott elszánt és rendületlen küzdelmében. Ezért léptek fel a bárók erőszakosan János királlyal szemben; ezért égették el Latimert, ezért esett el Hampdem, ezért volt a Mayflower hajó kabinjában megkötve az egyezmény; ezért tették közzé a Függetlenségi Nyilatkozatot; ezért halt meg Osawatomie-i John Brown, ezért meneteltek, és arattak győzelmet Grant és Sheridan csapatai, inkább önként lemondva életükről és minden tulajdonukról, mintsem feladják a szabadságjogokat.

‘Mit ér az eke, vagy a vitorla, vagy az élet,
vagy a föld, ha *ember szabadon nem élhet?*’

Az évszázadok álma végre megvalósult. A történelemnek embertelen és véres kavarodásából végre önmagának urává emelkedett ki az ember; de a hit bonyolult rejtélye megmaradt. Az emberek egyenlők, de nem létezik egyenlőség. A választójog általános, de a politikai hatalmat a kevesek gyakorolják; a szegénységet nem törölték el. A társadalom terheit és az előjogokat nem egyenlően viselik. Egyeseknek olyan nagy vagyonuk van, hogy meghaladja a szertelen pazarlási képességüket, míg mások hiába könyörögnek a mindennapi kenyerükért. E képtelenségek által összezavarva és korlátok közé szorítva, a szenvedésekbe és az ínségbe belekeseredve; a politikai szabadságnak az egyéni boldogulásra és jólétre gyakorolt hatásában csalódva sokan engedtek nyugtalanságnak, mely oly átható és mély, hogy a társadalmunk konzervatív erőinek tevékeny szövetkezését sürgeti.

A történelemben példátlan az a fejlődés, melybe az Egyesült Államok társadalma belelendült, mert az állapotok rendellenesek és emiatt lehetetlen tudományosan megoldani. Míg a néptömegek életfeltételei hallatlanul megjavultak a társadalmi fejlődés folytán: az iparban alkalmazott tudomány, - és a gépek feltalálása által,

tagadhatatlan, hogy a nyomor a társadalomnak nagyobb ellensége lett, veszélyesebbé vált az önkormányzati intézményekre, és a sok, összetűzéssel teli évszázad után elért, személyes szabadságra nézve, mint valaha ezelőtt.

Az okok magától értetődőek. A munkás szabad, ő egy szavazó, az önbecsülése megnövekedett, felfogóképessége élesebbé vált, igénye sokkal gyorsabban gyarapodott, mint azok kielégítésének lehetőségei, az oktatás őt a szolgai gürcölése fölé emelte. A napi sajtó megismertette vele azokat az előnyöket, amit a gazdagság nyújt a birtokosainak. Őt arra tanították, hogy minden ember egyenlőnek teremtetett és úgy véli, hogy míg a jog egyenlő, viszont a lehetőségek nem. A modern tudomány félelmetes fegyverekkel látta el, és amikor az éhség bekövetkezik, számára semmi sem lesz szentebb, mint a feleségnek és a gyermekeknek szükségletei.

A társadalmi válság minden civilizált országban és főképpen a miénkben, egyre félelmetesebbé válik. A baljós elégedetlenség morajlása majdnem óráról órára növekszik. Míg azt hittem, hogy az angolszász faj különösen higgadt, és határozott képessége ebben is, mint minden más szükséghelyzetben megállja a helyét, és nem adja fel a hihetetlen áldozatokkal szerzett meggyőződéseit, mégis nyilvánvaló, hogy a csata még nem zárult le; hogy az ember többé már nem elégszik meg a **jogok egyenlőségével**, és az **esélyek egyenlőségével**, hanem az **állapotok egyenlőségét** fogja igényelni, mint az eszményi állam törvényét.

Az is magától értetődő, hogy a társadalmi hanyatlás összeférhetetlen az önkormányzattal, és az is hogy a segítség és remény nélküli ínség összeegyeztethetetlen a személyes szabadsággal. Az az ember, aki az önmaga és a családjá megélhetésének forrásai szempontjából teljességgel másától függ, amit a munkáltató kedve szerint végképp elvehet tőle, semmi értelemben sem szabad. Száz év alatt minden nemzetnél gazdagabbak lettünk. Tartalékaink óriásiak. A jövedelmünk és felhalmozásaink statisztikái még a hiszékenységet is bámulatba ejtik. Van sok pénz, élelem bőven; szövet árúból és munkaerőből

bőséges kínálat van, de a civilizáció ellentmondásossága a bőség ellenére megmarad: az emberek többsége létükért küzd; egy része nyomorúságos, és százalmas ínségben tartja fenn magát.

Az a tény, hogy ilyen állapotok létezhetnek, úgy tűnik, hogy kétségbe vonja a Legfelsőbb Bölcsességet. Jóváhagyni azt, hogy a szükség, nyomor, vagy tudatlanság egy elkerülhetetlen örökség, az emberek közötti testvériséget keserű gúnnyá -, és az egyetemes erkölcsi szabályzatot érthetetlenné teszi. Ezen állapotok által keletkezett csalódottság elmélyíti a társadalom alapjaként szolgáló elvek iránti bizalmatlanságot, és **táplálja az alapok megváltoztatására irányuló beállítottságot.** Az önök legfontosabb küldetése ennek a bizalmatlanságnak enyhítése és az önök legfontosabb kötelessége, szembeszegülni ezzel a forradalommal.

A modern társadalom bajainak, hibáinak és betegségeinek meggyógyítására javasolt népszerű ellenszerek nagyjából két csoportra oszthatók, az első mely azt javasolja, hogy a sérelmet a politikai intézmények megváltoztatásával orvosolják. Ez a módszer téves és nem vezethet eredményre, mert azon a téveszmén nyugszik, hogy az anyagi jólét a szabadságnak eredménye; az igazság az, hogy a politikai szabadság következménye, és nem oka az anyagi fejlődésnek. Sokat írtak erről a költők és az álmodók, a nyomort dicsőítésére, a pénznek szeretetét a gonoszság gyökereként bélyegezték meg; viszont tény maradt az, hogy nincs oly szilárd, feltétel nélküli, és kézzelfogható hatalmi forma, mint az, ami a becsületesen szerzett és bölcsen felhasznált pénz birtoklásával együtt jár.

Semmi sem százalmasabb, és lehangolóbb állapot, és egyik állapot sem rombol jobban mindent, ami nemesebb az emberben, ami felemelőbb a családi életben, ami serkentőbb a sorsban, mint a reménytelen, mocskos, tehetetlen, nincstelenség, ínség, szűkölködés, éhség, a munkásnyúzó üzemi munkabér, egy kis parázs, rongyok és egy darabka kenyérhéj. Ha az önök iskolázott belátása a korunk problémáinak kivizsgálására irányul, kétségtelenül észreveszik, hogy a társadalmunk e tényezője folyamatosan növekszik.”

Ez egy világos és elfogadható ténymegállapítás, amelyet mindenki, akár gazdag, vagy szegény, tudomásul kell vegyen. Viszont nem tartalmaz gyógyírt; még egy olyan javaslatot sem, hogy az újdonsült jogászok, és politikusok meg kellene keressék az ellenszert. Csupán azt a tanácsot kapják, hogy **enyhítés** másokban a bizalmatlanságot, bármennyire is érzik azt önmagukban, és hogy **álljanak ellen** a jelenlegi rendszer minden megváltoztatásának, miközben megpróbálnak távol maradni annak örlésétől.

Miért is ez a tanács? Ez a tanult ember lebecsülné egyszerűbb embertársait? Semmi esetre sem; hanem, mert látja a szabadság – „individualizmus” – önzés – elkerülhetetlen működését a magába foglalt, versengésre való szabadságával, hogy mindenki megtegyen, amit tehet, a maga érdekében. Visszatekintve a múltba, azt mondja, hogy: „ami volt, az lesz”. Ő nem látja, hogy mi a jelenlegi korszak végén vagyunk, a Millennium hajnalán, hogy csak az Úr, egész föld felett Felkent Királyának hatalma hozhatja rendbe mindezt a zűrzavart. *Nem látja*, hogy az Isten bölcs előrelátásában az embert most szembesíti ezekkel a nyugtalanító kérdésekkel, amit emberi bölcsesség nem tud megoldani és azokkal a vészterhes állapotokkal, amit emberi előrelátás, vagy politika nem tud elhárítani, vagy eloszlatni; így, tehát, majd a kellő időben, a szorult helyzetükben, a veszedelemben örömmel fogadják el az isteni beavatkozást, és alávetik magukat *annak*, és felhagynak saját tevékenységeikkel azért, hogy Istentől taníttassanak. Ő, akié a jogos királyság, arra készül, hogy „felvegye nagy hatalmát és uralmát”, hogy rendet teremtsen a zűrzavarban, hogy megdicsőítse az Egyházát, mint „Menyasszonyát”, akivel, és aki által véget vet a bűnökkel megterhelt és nyögő teremtményeket sújtó bajoknak és megáldja a föld minden nemzetségét. Csak az „igazi világossággal” rendelkezők láthatják dicsőséges kimenetelét a jelenlegi sötét időszaknak, mely összezavarja a bölcseket.

**ROBERT INGERSOLL ÚR IS, LÁTJA ÉS HELYTELENTI A DOLGOK
ÁLLAPOTÁT, MINT MÁSOK, DE NEM JAVASOL ELLENSZERT**

Robert Ingersoll ezredes úgy ismerték, mint e világnak megfelelően bölcs embert. Jóllehet egy közismert hitetlen, viszont egy feltűnő szellemi adottsággal bíró, és az átlagnál egészségesebb ítélőképességű ember volt – leszámítva a vallási kérdéseket, ahol nincs olyan ember, aki egészségesen gondolkozna, csak az, aki az Úr Igéjéből értesül, és akit az Úr szelleme vezet. Ingersoll úrnak, mint jogásznak, tanácsát nagyra értékelték; ismeretes volt, hogy harminc perc tanácsadásért 250 \$-t kap. Ez a tevékeny elme is vívódott a jelen zavaros idők problémáival, még akkor is, ha nem javasol ellenszert. Erre a helyzetre vonatkozóan a **Twentieth Century-ben** egy hosszú cikkben fejti ki nézeteit, melyből mi egy rövid kivonatot közlünk:

„A találmányok megtöltötték versenytársakkal a világot, nem csak a munkások között, hanem a legmagasabb szakképzettségű gépészek között is. Manapság egy közönséges munkás a legtöbb esetben olyan, mint a fogaskerék egyik foga. Ő dolgozik a fáradhatatlanokkal, ő eteti a telhetetleneket; amikor a szörny megáll, az ember állás és kenyér nélkül marad. Ő nem tett félre semmit. A gép, amit ő táplált, nem táplálta őt – a találmány nem az ő javát szolgálja. A napokban hallottam valakitől, hogy négyezer, jó szakembernek majdnem lehetetlen volt munkahelyet találnia, és hogy véleménye szerint a kormány munkahelyeket kellene teremtsen a népnek. Egy pár perccel később hallottam, amint egy másik azt mondja, hogy eladott egy olyan szabászati szabadalmat, *mely által* egy gép húsz szabó munkáját tudja elvégezni és azt mondta, hogy csak egy héttel ezelőtt kettőt adott el egy nagy New-Yorki szabóságnak, és hogy az negyven szabót menesztett. A kapitalista az ő sajátosságával jelentkezik. Ő azt mondja a munkásnak, hogy legyen takarékos – de hiszen, a jelenlegi rendszer alatt, a takarékoság a béreket csak *egyre* csökkenti. A kereslet – kínálat nagy törvénye szerint minden szerény, takarékos, önmegtartóztató munkás öntudatlanul is egy kevéssel hozzájárul ahhoz, hogy az önmaga és a társa bérét csökkentse. A takarékos munkás azt igazolja, hogy a bérek még elég magasak.

A tőke mindig is igényelte és most is igényli az érdektársulási jogot. A gyártók egyeztetik és meghatározzák az árakat, még a kereslet-kínálat *nagyhatalmú* törvényének ellenére is. A munkások vajon rendelkeznek-e hasonló, érdekegyeztetésre és érdektársulásra vonatkozó jogokkal? A gazdagok bankokban, klubhelyiségekben és elegáns fogadótermekben találkoznak. Amikor a munkások találkoznak, akkor az utcán gyűlnek össze. A társadalom összes szervezett erői ellenük vannak. A tőke rendelkezik a hadsereggel, a tengerészettel, a törvényhozással, a törvényszéki és a végrehajtó szervekkel. Amikor a gazdagok egyeztetnek, az ‘eszmecsere’ céljából történik. Amikor a szegények tanácskoznak, akkor az ‘összeesküvés’. Amikor ők egyetértésben járnak el, amikor valóban tesznek valamit, akkor ők a ‘csöcselék’. Amikor védekeznek, akkor az ‘árulás’. Hogy van az, hogy a gazdagok ellenőrzik a kormányzati szerveket? Vannak idők, amikor a koldusok forradalmárokká válnak – amikor egy rongy zászlóvá válik, amely alatt a legnemesebb és legbátrabb csatát vívják a jogokért.

Hogyan oldjuk meg a gép, és az ember közötti egyenlőtlen versenyt? Végül a gépek társai lesznek-e a munkásnak? A természet ezen erőit lehet-e úgy uralni, hogy a természet szenvedő gyermekének előnyére szolgáljon? Lépést fog-e tartani a szertelenség a találékonysággal? Eléggé értelmesekké és erősekké válnak a munkások ahhoz, hogy a gépek tulajdonosaivá váljanak? Eléggé értelmessé válhat-e az ember ahhoz, hogy igazságos és nagylelkű legyen; vagy az a törvény vezérli őt, ami az állat-, vagy a növényvilágot is? Az emberevés napjaiban az erősebb felfalta a gyengébbet – ténylegesen megette a húsát. A tudomány előrehaladása ellenére az erősek, a lelketlenek még mindig a gyengéken, a szerencsétleneken és az ostobákon élősködnek. Amikor számításba veszem a civilizált élet lelki gyötrelmeit – a kudarcokat, a nyugtalanságokat, a gondokat, a megghiúsult reményeket, a keserű valóságot, az éhséget, a bűnözést, a megalázást, a szégyent – majdnem azt kell mondjam, hogy végsősorban az emberevés a legirgalmasabb formája annak, ahogy az ember valaha is az embertársán élősködött.

Egy jószívű embernek lehetetlen a mostani világgal megelégednie. Senki nem örvendhet igazán még annak sem, amit megszerez, amit magáénak tudhat – tudván, hogy embertársainak milliói nyomorban és ínségben sínylődnek. Amikor az éhezőre gondolunk, úgy érezzük, hogy majdnem szívtelen dolog enni. Egy rongyossal és didergővel találkozva, majdnem szégyelljük, hogy jól, és melegen vagyunk öltözve, azt érezhetjük mintha a szívünk éppen olyan hideg volna, mint az ő testük.

Nem lesz semmi változás? Vajon a ‘kereslet-kínálat törvénye’, a találmányok, a tudomány, a monopólium, a verseny, a tőke és a törvényhozás mindig a gürcölők ellenségei lesznek-e? Vajon a munkások mindig elég tudatlanok és ostobák lesznek-e ahhoz, hogy keresetüket a haszontalanságokra adják? Katonák millióit fogják-e fenntartani arra, hogy más munkások gyermekeit megöljék? Ők örökké templomokat fognak-e építeni ahhoz, hogy önmaguk nyomortanyákon és kunyhókban éljenek? Örökké engedni fogják-e azt, hogy vérükön paraziták és szipolyozók éljenek? Továbbra is az általuk eltartott koldusoknak lesznek-e rabszolgái? *Továbbra is* kalapjukat fogják-e *emelgetni* a tisztességes emberek a sikeres szélhámosok *előtt*? Örökké térdre esik-e a kitartó szorgalom a megkoronázott semmittevés jelenlétében? Megértik-e, hogy a koldusok nem lehetnek bőkezűek, és hogy minden egészséges ember el kell nyerje az élethez való jogot? Végül is, ki fogják-e jelenteni, hogy annak az embernek, akinek mindenki mással egyenlő jogai vannak, nincs joga panaszkodni, vagy az őket elnyomók példáját fogják követni? Megtanulják-e azt, hogy az erő mögött, a siker érdekében, gondolkodás kell legyen, és hogy bármit is tesz, hogy maradandó legyen, a méltányosság szegletkövén kell nyugodjon?”

Az itt nyújtott érvek szegényesek, gyengék, reménytelenek és hiányzik belőlük a tanács; ezek egy bölcs embertől származnak, aki remek módszerességgel gondolkodó személy, pusztán azt mutatják, hogy e világ bölcs emberei látják a betegséget, de nem láthatnak semmi ellenszert. A művelt úriember elég világosan rámutat a nehézségek okára, és hogy azok elkerülhetetlenek; majd

jóformán így szól a munkásokhoz: „Ne túrják, hogy (a találmányok, a tudomány, a verseny, stb.) kiszorítsanak és megkárosítsanak!” De nem javasol semmi szabadulási módot, kivétel lehet az a kétes kérdést, hogy: „Eléggé értelmesekké és erősekké válnak a munkások arra, hogy a gépek tulajdonosaivá váljanak?”

Viszont tegyük fel, hogy majd rendelkeznek gépekkel és éppen elegendő tőkével ahhoz, hogy működtessék azokat! **Sokkal** sikeresebben lehetne-e működtetni az ilyen üzemeket és gépeket, mint másokat? Tartós lehetne-e a sikeres működése, mint játékonysági, és nem nyereségre *törekvő* vállalkozásnak? Nem járulnának hozzá a „túltermeléshez”, „üzembezáráásokat” okozva, és munkanélkülivé téve saját magukat, és más munkásokat? Nem tudjuk-e azt, hogy az az üzem, vagy műhely, mely azon az elven működik, hogy minden alkalmazottjának egyenlő bért biztosít, vagy gyorsan csődbe megy, mert túl sokat fizet a bérekre, vagy azért mert a jobb szakembereket egy jobb fizetés más állásba csalogatja, vagy egyéni hasznot hozó magánvállalkozásba kezd? Egyszerűen, az önérték, az önzés oly mélyen gyökerező a bukott emberi természetben, és oly nagymértékben része a társadalom jelenlegi felépítésének, hogy bárki, aki nem számol evvel, hamarosan megtudja azt, hogy hibázott.

Az idézet záró mondata nagyon szépen hangzik, de nélkülözi a vészhelyzetben szükséges segítséget. Olyan, mint egy üvegtörés. Megoldás helyett szolgál, míg fel nem törőd, hogy megegyed. „Megtanulják-e [a munkások] azt, hogy az erő mögött, a siker érdekében, gondolkodás kell legyen, és hogy bármit is tesz, hogy maradandó legyen, a méltányosság szegletkövén kell nyugodjon?” Igen, mindenki tudja ezt; és hogy a gondolkodáshoz ész kell, és azt is, hogy jó és rendezett elme kell legyen. Látható, hogy ha mindenki azonos képességű elmével rendelkezne, akkor az emberek közötti harc annyira egyenlővé válna, hogy a fegyverszünetet gyorsan megkötnék és egymásnak jogait és érdekeit biztosítanák, vagy, még valószínűbb, hogy a **harc** hamarabb beállna és keményebb lenne. De senki sem tudhatja

jobban, mint Ingersoll úr, hogy nincs oly földi hatalom, mely efféle szellemi egyenlőség állapotát biztosíthatná.

A negyedik idézett bekezdés a nagy embernek sokkal inkább becsületére válik. Ez visszhangra talál minden nemes lélekben, melyből bizonyára sok van. Viszont mások, szerény körülmények között, vagy éppen olyan vagyonosan, mint Ingersoll úr, úgy döntenének, mint ahogy kétségtelenül ő is, hogy éppen annyira tehetetlenek a társadalom ezen áramlásának elzárásában, amely a bukott emberi természet csatornáján végigzúdul, pénzüket, vagy befolyásukat bevetve ellene, mint ahogy a Niagara vízesést sem tudnák megállítani *azzal*, hogy elébe vetik testüket. Mindkét esetben csak egy csobbanás, hűhó és pillanatnyi felbolydulás lenne mindössze.

J. L. THOMAS A MUNKATÖRVÉNYEKRŐL

Gyakran állítják azt, hogy törvényhozás a gazdagoknak kedvez a munkásokkal szemben és a szegények érdekének árt; és hogy ennek az ellenkezője lenne egy mindenre érvényes gyógyír. Ennél semmi sem lehet távolabb az igazságtól és örülünk, hogy az Egyesült Államok munkatörvényének egy rövid összefoglalójával rendelkezünk, amit a hajdani igazságügy-miniszter-helyettes, a jól képzett J. L. Thomas úr, készített; mely 1896, október 17.-én a New York **Tribune**-ben jelent meg. Idézzük:

„Kötetekre rúgna az, hogy a szegények és a munkások osztálya körülményeinek megjavítására irányuló, elmúlt ötven év törvényalkotásának történetét leírassuk, de a következőkben összefoglalható:

Az adósok börtönbüntetését eltörölték.

Törvényeket szavaztak meg az eladósodott családfő, vagy özvegye, és árvái családi birtokának és egyéb személyes tulajdonának végrehajtás alóli mentesítéséről.

Törvények által kiváltságokat biztosítottak a kézműveseknek és a munkásoknak a földre, és azokra a dolgokra vonatkozóan, melyekbe munkát fektetnek a bérükért.

A szegényeknek engedélyezett, hogy a költségek kifizetése, vagy azoknak szavatolása nélkül pereskedjenek az állami és nemzeti bíróságokon.

A törvényszékeket sok esetben arra utasítják, hogy a munkás érdekét tartsák szem előtt ítélethozatalkor, amikor pert indít egy vállalat ellen a béréért, vagy jogaiért, és hogy ügyvédje illetékét fedezze.

Bizonyos esetekben a közszolgálatban, vagy közmunkában dolgozók számára hét órát, más esetekben nyolc, kilenc órát szabott meg a törvény egy munkanapra.

Egy fizetésektelen aktíváinak kezelésében a béreket jogilag előnyben részesítik, és bizonyos esetekben a bérek általánosan előnyben részesülnek.

Vasút és más szállító vonalak utas, és teheráru díját, valamint köz áruházak, személyfelvonók díját szabályozó törvényeket szavaztak meg és nemzeti, meg állami bizottságokat hoztak létre, melyek a vasúti forgalmat ellenőrzik, melynek díját kétharmaddal, vagy még többel csökkentették.

Majdnem minden államban kamatlábak csökkentésére hozott törvényeket szavaztak meg, és meghosszabbították az elzálogosított vagyon árverésének határidejét, vagy okirattal felvett hitel törlesztésének *határidejét*.

A vasutakat arra kötelezték, hogy kerítsék el vágányaikat, vagy kétszeres kártérítést fizessenek ennek elmulasztásáért; valamint arra is kötelezték, hogy munkásainak biztosítsanak biztonságos helyeket és szerelvényeket.

A gyáriparosokat és a bányakezelőket arra kötelezik, hogy az alkalmazottaiknak biztonságára és kényelemére helyet és gépezetet biztosítsanak.

A munkás-szervezetek létesítését a törvény jóváhagyta.

Az amerikai munkásság ünnepe, nemzeti ünnep lett.

Nemzeti és állami munkaügyi bizottságok képviselőit nevezték ki a statisztikák gyűjtésére, és amennyire csak lehet annak érdekébe, hogy enyhítsék a munkásosztály körülményeit.

Mezőgazdasági minisztérium jött létre, melynek élére egy miniszter került.

Évente 150.000 \$-ra vetőmagot ingyen osztanak ki a népnek.

Sok államban vétségnek számít feketelistára tenni olyan szegényeket, akiket szolgálatukból menesztettek, vagy akik nem tudták kifizetni adósságukat; ugyancsak vétségnek számít postai levelezőlapon bepereléssel fenyegetni egy adóst, vagy bármilyen módon bíráló megjegyzéseket tenni rá.

Annak érdekében, hogy megóvják a járatlant és hiszékenyt, megtagadják a postaszolgálatot attól, aki tisztességtelenül kezel, vagy sorsjáték mesterkedésre használja ezt a közeget.

A postaköltségeket lecsökkentették, évi 8.000.000 \$ veszteséget okozva a kormánynak, a postai szállítással; amely által a nép a hazai sajtót postaköltség mentesen kapja és a legjobb folyóiratok és időszaki kiadványok olyan olcsók, hogy a szegények számára is elérhetőek.

Az életbiztosítási kötvények, az építkezési, és kölcsönző társaságok részvényei nem elkobozhatók a díj, vagy a tartozás, határidőn belüli kifizetésének elmulasztása miatt.

A bankok, legyenek akár államiak, vagy nemzetiek, nyilvános felügyelet, és számvetése nyilvános felülvizsgálat tárgya lehet.

A közszolgálatban dolgozóknak megengedett, hogy fizetve hiányozzanak, egyes esetekben harminc napot, más esetben tizenöt napot, és efelett még harminc napot a maguk, vagy családtagjaik betegsége miatt.

A bennszülött munkaerővel való dolgoztatás, a szerződés alapján történő munkaerő behozatal, az Egyesült Államok fegyenceivel való dolgoztatás, a kínaiak további bevándorlása, a fegyencekkel előállított áru behozatala és a rabszolga módra történő kizsákmányolás rendszere törvény által tiltott.

Döntőbíróági minisztériumot hoztak létre, úgy állami, mint nemzeti szinten, a munkaügyi viták megoldására.

A közszolgálatban dolgozóknak fizetést hagytak jóvá a nemzeti ünnepek idejére: január első napjára, február 22.-ére, *május 30.-ára*²⁶, július 4.-ére, *szeptember első hétfőjére*²⁷, a Hálaadó ünnepnapra²⁸, és december 25.-ére.

Földet juttattak azoknak a telepéseknek, akik azon letelepedtek és további földeket is, ahova fákat akartak ültetni és növesztetni.

Ausztráliai titkos választást és más törvényeket szavaztak meg az emberek védelmében, hogy zavartalanul és nem megfélemlítve *gyakorolhassák* választójogaikat.

Négy millió rabszolgát szabadítottak fel, mely által többszázezer birtokost nyomorba döntöttek.

Közpénzekből nyilvános könyvtárakat hoztak létre.

A közkórházakat gyarapították a betegekről és a szegényekről való gondoskodás céljából.

Évente 140 millió \$-t fizetünk az államkasszából a háborúban *résztvev* katonáinknak, az *elesettek* özvegyeinek és árváinak.

Utoljára pedig, habár nem utolsó sorban, a nyilvános, ingyenes községi iskolákat létesítettek, melyben évente egyedül az oktatás 160 millió \$ kiadást jelent; az épületek, a felvett kölcsönök kamatja és más kiadások valószínűleg még további 40 millió \$, vagy annál is több.

A kongresszus, vagy a különböző államok törvényhozásai megszámlálhatatlan, más törvényt is megszavazott, melyek kevésbé jelentősek, *de* amelyek a fentiekhez hasonló szempontokat érintenek és a munkaadó meg az alkalmazott közötti viszony legapróbb részleteiig kiterjednek, *legyenek* akár társulások, akár egyének és munkavállalók.

Mindezeket a törvényeket megszavazták és mindezeket a jótékony *hatásokat*, úgy a gazdagok, mint a szegények is elismerték. Valóban ez ország negyed századra visszanyúló történelme mutatja, hogy egyaránt minden osztálybeli férfiak és nők a legvégső határokig próbára tették találékonyosságukat, hogy olyan törvényeket módoljanak ki, mely a néptömegek oktatását és felemelését szolgálják, és ebben oly messze elmentek, hogy sok gondolkodó ember attól fél, hogy ha a jelenlegi folyamat tovább tart, akkor az intézményesített szocializmusba juttat. Nem kérdéses az, hogy már sok éve erre irányul a közvélemény.”

Így tehát, ha a törvénykezésben mindent megtettek, amit megtehettek és mégis a nyugtalanság növekszik, akkor nyilvánvalóan reménytelen ebből az irányból várni az ellenszert. Kétségtávol Thomas úr is arra a következtetésre jutott, hogy az összecsapás elkerülhetetlen.

Figyeljük meg azokat a szavakat, melyekkel a képzett, és nemeslelkű ember,

WENDEL PHILLIPS, KIFEJTI VÉLEMÉNYÉT

„Soha nem jött erkölcsi, vagy szellemi megújulás a társadalom felsőbb osztályától. Mindegyik a mártír áldozatok tiltakozásaiból fakadt. A munkások felszabadítását *önmaguk* kell valóra váltsák.”

Ez nagyon igaz, nagyon bölcs, de Phillips úr sem ad egy gyakorlati tanácsot, hogy miként szabadítsa fel magát a kereslet-kínálat törvényének biztos következménye alól (melyet az értelmi és testi egyenlőtlenségek támogatnak), mely feltartóztathatatlan, mint a tömegvonzás törvénye. Ő nem tudja, hogy mit tanácsoljon. A forradalmak, ahogy ezt mindenki tudja, helyi és ideiglenes változtatásokat eszközölhetnek, akár hasznos, akár nem, de mit segít a forradalom az egyetemes állapotokon és a versenyen? Éppen úgy lázonghatunk az óceán árapálya ellen és megkísérelhetjük, hogy seprűvel visszaseperjük, vagy hogy hordókba gyűjtsük össze a fölösleget.

MACAULAY JÖVENDŐLÉSE

A párizsi **Figaro** kivonatot közöl a nagy angol történész, Macaulay úr leveléből, melyet egy Egyesült Államokban lévő barátjának írt, 1857-ben:

„Olyan világos, mint a déli nap, hogy az önök kormánya soha sem lesz képes ellenőrzés alatt tartani a szenvedő és dühödt többséget, mert országuk kormánya a tömegek kezében van és a kisebbségben lévő gazdagok, *annak* teljesen ki vannak szolgáltatva. Eljön az a nap a New York államban, amikor a sokaság egy fél reggeli és egy fél ebéd reménye között, megválasztja az önök törvényhozóit. Lehet-e egyáltalán valami kétség arra vonatkozóan, hogy miféle törvényhozók lesznek megválasztva?

Ez által arra lesznek önök kötelezve, hogy olyan dolgokat tegyenek, melyek a jólétet lehetetlenné teszik. Majd valami Cézár, vagy Napóleon fogja kezébe venni a kormányzást. Az

önök köztársasága el lesz prédálva és pusztítva a húszadik században éppen úgy, mint ahogy a Római birodalmat is feldúlták az ötödik század barbárai, avval a különbséggel, hogy a Római birodalomnak pusztítói, a hunok és a vandálok, kívülről jöttek, míg az önök barbárai a saját országukban születettek lesznek, és a saját intézményeiknek termékei.”

Ennek az embernek, aki úgy a szegények, mint a gazdagok emberi természetét jól ismeri, nem jut eszébe esélyként javasolni azt, hogy a gazdagok önzetlenül felkarolhatják a többség ügyét, és hozzájárulhatnak az ilyen nagyszabású és jótékony törvények meghozatalához, melyek a tömegeket fokozatosan kielégítő anyagi helyzetre emelné, és lehetetlenné tenné, hogy bárki is több mint félmillió dollárt érő vagyont összegyűjtsön. Nem, Macaulay úr tudja, hogy egy ilyen állítás figyelemre sem méltó, és ebből adódik az Isten kinyilatkoztatásával megegyező jövődöleése a nagy nyomorúság idejéről, amely az önzés eredménye.

Mi több, mióta Macaulay úr ezt írta, honfitársai, a brit köznép, kikövetelték és megkapták a titkos szavazást. A belgák és a németek is kikövetelték és megkapták azt. A franciák is követelték, és erőszakkal megszerezték. Ausztria-Magyarország is követeli, és nemsokára az olaszok is gyakorolni fogják. Így hát épp az a szerencsétlenség, mely az Egyesült Államokra oly határozottan megjövendöltetett, az egész „kereszténységet” egyaránt fenyegeti. Macaulay nem látott semmi reményt, és nem volt semmi javaslata azon kívül, amit mások is javasoltak, nevezetesen, hogy a gazdagok és befolyásosak erővel is vonják ellenőrzésük alá és akadályozzák a biztonsági szelep működését, amíg csak lehet – míg a robbanás bekövetkezik.

CHAUNCEY M. DEPEW ÚR REMÉNYE

A világ képzetten és világosan gondolkodói között ott van még a méltóságos Chauncey M. Depew is; egy bölcs ember, aki gyakran ad jó tanácsot és örülünk, hogy rendelkezhetünk a jelenlegi helyzetről alkotott nézeteivel. A Chicagói Egyetem

végzőseihez és másokhoz is szólva, mint egyetemi tanácsülés szónoka, többek között a következőket mondta:

„Az oktatás nem csak az országunk nagyszerű növekedését tette lehetővé és nem csak a foglalkoztatásnak, meg a jólétnek nyújtott csodálatos lehetőséget, hanem népünket is kiemelte a múlt módszereiből és szokásaiból, és továbbá nem élhetünk úgy, ahogy atyáink éltek.

Az elemi -, és a középiskolák a nagyobb előnyeikkel annyira kiműveltek bennünket, hogy az élet minőségjavítása szélesebb *látókörű* és értelmesebb embereket - és sokkal élénkebb, sokkal szebb meg nagyobb lelkű nőket adott ennek az országnak. Az európai paraszt színvonala fölé emelte őket. Míg az oktatás és a szabadság az amerikaiakból egy nagyszerű népet alakított, ők is egy bizonyos mértékben emelték az életszínvonalat és az igényeket az Európa régi országaiban. Az indiai munkások szalmatető alatt, egyetlen szobában élnek, foltos nadrág öltözetben és élelemként egy maréknyi rizsszel. Viszont az amerikai munkás több szobás lakást akar. Ő megismerte és gyermekei is megismerték, a műalkotás értékét; megszokták a jobb élelmet, jobb ruházatot, és a jobb életet, amely nem fényűzés, hanem kényelem és ezek képezik, és kellene képezzék az amerikai polgárságot.

A nagy körültekintés és bátorság mesterei megragadták az amerikai alkalmat a nagy vagyonok felhalmozására. A tömegek, akik nem voltak hasonlóan szerencsések, nézván őket a következőképpen szóltak: 'Nekünk nincs egyenlő esélyünk ezekben'. Ez nem alkalmas hely és időm sincs rámutatni e nehéz helyzet megoldására. Egy józan ember sem kétli, hogy a lánghetek közöttünk vannak, hogy a megoldást megtalálják, szükség esetén törvénykezés által, vagy más úton. Napjainkban több oktatásra van szükség, több egyetemre és több egyetemvégzési lehetőségre. Minden fiatal, aki e létesítményből kilépik a világba, úgy kell kilépjen, mint a világosság és a tudás misszionáriusa. Abban a közösségben, ahol elhelyezkedik, egy értelmes, átfogó, helyes és hazafias megítélés képviselőjeként kell álljon. Az ország négyszáz egyetemének végzősei az amerikai

fejlődés hadseregének – melyhez mindannyian tartozunk – élére kell álljanak, *mint* annak kapitányai, hadnagyai, ezredesei és vezérőrnagyai.

Az a világ, melybe a fiataljaink lépnek nagyon különbözik attól amelyben szüleik, vagy nagyszüleik éltek. Ötven évvel ezelőtt ők egy egyházi kollégiumot végeztek és belecseppentek atyáik egyházába és annak tantestületébe, abba a pártba pottyantak bele, melyhez az atyáik tartoztak. Ők elfogadták a vidéki lelkipásztortól a hitvallást, és a politikai elveket őseik pártjának politikai programjából merítették. Viszont ma egy olyan egyetemen végeznek, melynek a felekezeti irányvonala laza, és azt észlelik, hogy a családjaik tagjai mindenféle egyházba sodródtak, és mindenféle hitnézetet vallanak, és meg kell találják azt az egyházat, melyben otthon érzik magukat, és azt a hittant, melyre hitüket alapozhatják. Azt láthatják, hogy a pártjuknak kötelékei a hamis, vagy hozzá nem értő pártvezérek által meglazultak és azt, hogy a pártszervezetek nem tudják az ország szükségleteit kielégíteni és a korunk óriási haladása kihívásainak eleget tenni. A tanácsadók következőket mondják nekik: 'Fiam, ítéld magadnak és hazádnak!' Így éppen a kezdet kezdetén egy olyan szellemi felkészültség kell nekik, melyre atyáiknak nem volt szükségük az állampolgári kötelességük, vagy a hitük, meg az elveik alapjához. Ők e bámulatos, tizenkilencedik század végén indulnak útnak, hogy azt mondják nekik a szószékről, az emelvényekről, meg a sajtóban, és hogy a saját megfigyelésük által meglássák azt, hogy a politikai, pénzügyi, és ipari világban forradalmi állapotok vannak, melyek az állam stabilitását, az egyház helyzetét, a társadalom alapjait és a tulajdon biztonságát fenyegetik. De míg az elv és a jövőndőlés szerencsétlenségről szól, ők nem kell kétségbeessenek. Minden fiatal ember derűlátó kell legyen, azt kell higgye, hogy holnap jobb lesz, mint ma és határozott reménnyel kell előretekintsen a következő napra, míg teljes kötelességét elvégzi a mai nap.

Elismerjük, hogy a feladatok nehezek és a helyzet válságos. Viszont az oktatás hatásköre az, hogy megoldja a feladatokat és

eltávolítsa a válságos helyzetet. A mi időszakunk a civilizáció látszólagos ellentmondásossága. Mindeddig a mi irányvonalunk egy könnyen értelmezhető ügy volt és az előrehaladásnak szabályai voltak. De most öt év választ el a húszadik századtól és olyan állapotokkal nézünk szembe, mely majdnem annyira újszerű, mintha egy hatalmas megrázkódtatás a világűrbe vetett volna, és mintha a Mars egyik csatornája mellett találnánk magunkat.

A gőz és az elektromosság a kereszténység századait egészen a mi századunkig semmivé tette. Ezek olyan termelési és piaci közösséget hoztak létre, mely felborította a múlt minden számítását és működési elvét. Ezek a világot egy olyan összeköttetésbe tömörítették, amelyben a közlés azonnali és mely megdöntötte a korlátozásokat, amelyeket előzőleg az idő és a távolság ellenőrzött, vagy törvények által rögzítettek. A gangeszi, vagy az amazonászi gyapot ára, a himalájai fennsíkok, vagy a Nílus deltai, vagy az argentinai búzának ma reggeli árát, a valutaárfolyam minden tényezőjével, az éghajlati tényezőkkel és a bérekkel, melyek meghatározzák termésüket, délben azonnal mérlegelik Liverpoolban, New Orleansban, Szavannában, Mobileban, Chicagóban és New Yorkban. Ezek miatt borzongás fut végig a déli ültetvényeken és a nyugati gazdaságokon. Az európai és az amerikai farmerek jogosan panaszkodnak állapotaik miatt. A vidéki lakosság a városokba özönlik és végtelenül megterheli a városi helyhatóságot. A kapitalisták arra törekednek, hogy társulást hozzanak létre, melyet kedvező alkalommal megalapítanak, vagy leállítanak; a munkás szervezetek korlátozott sikerekkel olyan helyzeteket igyekeznek létrehozni, melyről azt gondolják, hogy a legjobb lesz számukra. Az utóbbi ötven év óriási fejlődése, az a forradalmasítás, melyet a gőz, az elektromosság, és a találmányok hoztak, a világ egyik oldalán működő erők kölcsönössége, és amelynek azonnali hatása van a másik oldalon, annyira megváltoztatta a népek és az ipar közötti viszonyt, hogy a világ még nem alkalmazkodott ezekhez. A jelen és a jövő bizalmát az oktatásba kell vetni úgy, hogy a felsőrendű

értelem rendet tudjon teremteni ebből a zűrzavarból, melyet a tizenkilencedik századi alkalmak és erők földrengései okoztak.

A világon mindig voltak válságok. Ezek az emberiség erőfeszítései miatt, és valami jobb, meg magasztosabb utáni törekvései miatt voltak, és végül is valamiféle szabadságért indított, borzasztó megmozdulásban csúcsosodtak ki. Ezek a forradalmak végtelen szenvedéssel, milliók lemészárlásával és tartományok, valamint királyságok elpusztításával jártak együtt. A keresztes hadjáratok kiemelték Európát a feudalizmus rabszolgaságából; Francia Forradalom összetörte a kasztok kötelékeit. Napóleon, habár szintén önzően, vezetője és csodatevője volt a modern, egyetemes választójognak, és a parlamentáris kormányzatnak. Minden század egyre több és több szabadságra törekedett. Azt várták, hogy ha elnyerik a szabadságot, egyetemes boldogság és béke lesz. A legtágabb értelmében az angolul beszélő emberek biztosították a szabadságot; azt a szabadságot ahol a nép az önmaga kormányzója, törvényhozója, és ura. Az ellentmondás abban áll, hogy a szabadsággal együtt, melyet mi a legnagyobb áldásnak tartunk, nagyobb elégedetlenség jött, mint amit a világ valaha is ismert. Németországban a szocialista mozgalmak a tíz évvel ezelőtti 100.000 szavazatról körülbelül egy millióra nőtt 1894-re. Franciaországban a köztársasági elemek havonta egyre radikálisabbakká és fenyegetőbbekké válnak. A Nagy-Britanniai mezőgazdasági és munkás zavargások meghaladják az államférfiak bármilyen képességét, hogy ezeket legyőzzék, kivéve a napról-napra szóló férceléseket. Chicagóban volt egy anarchista lázadás, amelyben csupán egy kis rendőralakulat fegyelmezett bátorsága mentette meg a nagyvárost a fosztogatás és rablás borzalmaitól. Egyetlen ember néhány hónap alatt megalapította a vasúti dolgozók szakszervezetét, mely oly erős, hogy húsz millió embert megbénított az iparágukban és mozgásukban; és minden, közösséget fenntartó tényezőt ideiglenesen felfüggesztett. Olyan erőtalálékkal rendelkezett a lázadás, hogy két kormányzó mondott le és a nyugati nagyváros polgármestere a lázadás vezérétől kapta parancsait. Csak a

szövetségi kormány erős karhatalma háríthatta el a felmérhetetlen ipari és kereskedelmi veszteségeket.

Ennek a negyed évszázadunknak egy másik látszólagos ellentmondásossága az, hogy minden mesterember és napjaink minden ágazatának munkása rövidebb munkaidőben, huszonöt százalékkal, vagy sok esetben ötven százalékkal többet kap, mint harminc évvel ezelőtt. Míg ekképpen egyharmaddal többet kap, mint akkoriban, dollárjával kétszer annyi ruhaneműt és élelmet vásárolhat, mint harminc évvel ezelőtt. Azt gondolhatná valaki, hogy a munkás felettébb boldog kellene legyen, amikor a múltat a jelennel összehasonlítja, és azt is gondolhatja, hogy a megélhetésén túl takarékpénztárba is kellene tegyen olyan pénzalapot, mely által hamarosan kapitalistává válhat. És mégis egy olyan elégedetlenséget érez, amilyent nem érzett az ő apja harminc évvel ezelőtt, egyharmad fizetéssel, és olyan értékű dollárral, mellyel fele annyit vásárolhatott. **Mindezek az oktatásból erednek!”**

[Depew úr nem vette észre azt a tényt, hogy harminc évvel ezelőtt bőven volt munka. Az emberi szaktudás és munkaerő kínálata sokkal kisebb volt, mint a kereslete; az embereket úgy a vasútnál, mint a bányákban és a gyárakban arra ösztönözték, hogy két műszakot dolgozzanak, míg a bevándorlók milliói is azonnal alkalmazáshoz jutottak. De most a munka kínálat mindenütt nagymértékben meghaladja a keresletet, *ugyanis* kiszorította a gépesítés. Most, habár a fizetés nem rossz, a nép, a tömegek nem tudnak szolgáltatásaikra **állandó** keresletet, és alkalmazást biztosítani, és a bér elkerülhetetlenül csökken.]

„Nem csak a mai nap -, hanem minden idők harcát kell megharcoljuk, nem csak magunknak fejlesztjük ki ezt az országot, hanem az utókornak is. Legyőztük a rabszolgatartást, mindenestől kiirtottuk a többnejűséget, és egyetlen, hátramaradt ellenség a **tudatlanság.**”

[De ha a tudatlanságnak az oktatás általi részleges felszámolása hozta a fent említett, minden elégedetlenséget, és rosszat, micsoda anarchiát és milyen szörnyű szorongattatást jelentene egy alapos oktatás! Depew úr azt mondja, hogy itt nem akar arról beszélni,

hogyan lehetne ezeknek az elégedetlenségeknek és bajoknak **orvoslása**, de kétségtelenül örömmel megtette volna, ha ismerne egy orvosságot. Itt azt nyilatkozza, hogy „**egy-, vagy más úton**” orvosolva lesz, amivel hallgatólagosan elismeri, hogy ő nem ismer semmi javasolni való különleges orvoslást.]

„A kormányzók, meg a vezetők azok, akik elégedetlenek és ők meg kell oldják a saját problémáikat. Ők megválaszthatják a saját kongresszusukat és elnöküket. Ők nem lázonghatnak önmaguk ellen és a saját torkukat sem vágthatják el. Előbb, vagy utóbb, **egy, vagy más úton** ők meg kell oldják a saját nehézségeiket, de az törvény által és törvényen keresztül kell történjen. **Romboló, vagy építő** módszer által fog ez megtörténni.

Természetes az a kérdés, hogy ‘eme bőség és haladás mellett, miért van ez az elégedetlenség?’ A feltalálások gyorsasága és az elektromosság meg a gőz által nyújtott lehetőségek az utóbbi huszonöt évben tönkretették a világ tőkéének hatvan százalékát, és munka nélkül hagyták a munkások negyven százalékát. A háromhengeres gőzgép, egy új motornak feltalálása; az új motor alkalmazása által létrejött az erő megkétszereződése és ez hasznavehetetlenné teszi az összes régit. Sőt, a szakember azon szerszámok elvesztésével, melyekkel megélhetését biztosította, és amit már semmire sem lehet használni, visszaesik a közönséges munkások tömegének soraiba. Ugyanakkor éppen ezek az erők, melyek így tönkretették az értékek többségét és munkanélkülivé tettek oly sok alkalmazottat, új körülményeket hoztak létre, mely számításukat meghaladva hozzájárultak a világ vagyonához és a nép megélhetéséhez, kényelméhez és boldogulásához. De ahhoz, hogy ezeket a lehetőségeket élvezzék egy jobb oktatás vált szükségessé.”

Igen nyilvánvaló, hogy Depew úr jól értesült a munkaügyi kérdésekben és az is, hogy ő tanulmányozta a körülményeket, melyek arra az állapotra vezettek, amellyel szembesül a világ. De ő milyen **gyógyírt** kínál? Valószínűleg csak udvariasság és egy fajta illetmudat volt az, ami őt arra készítette, hogy egy egyetemi osztályhoz szólva azt sugallja, hogy a **tudatlanság** egy „ellenség”, mely a jelenlegi bajokat okozza, és a jövőt fenyegeti.

Viszont azt, hogy az oktatás nem bizonyulhat gyógyírnak, senki sem tudhatja jobban, mint Depew úr. Napjaink milliomosai közül nagyon kevés rendelkezik egyetemi végzettséggel. Cornelius Vanderbilt egy tanulatlan kompkezelő volt, akit a kifinomult üzleti érzéke vezetett el a vagyonhoz. Ő előre látta az utazás növekedését és gőzhajóba, meg vasútba fektette *pénzét*. A legelső John Jacob Astor tanulatlan prém- és bórkereskedő volt. Előre látva New York növekedését ingatlanokba fektette *pénzét* és így alapozta meg a ma élő Astor nemzedék vagyonát.

A következő lista, mely körbe járta a sajtót, s mely olyan amerikai milliomosokról van összeállítva, akik egy-, vagy több millió dollárt adományoztak különböző egyetemeknek, azzal a megállapítással volt összekapcsolva, hogy eme gazdag és értelmes emberek közül senki sem örülhetett egy egyetemi oktatásnak:

„Stephen Girard a Girard egyetemnek 8.000.000 \$; John D. Rockefeller a Chicagói egyetemnek 7.000.000 \$; George Peabody különböző alapítványoknak 6.000.000 \$; Leland Stanford a Stanford egyetemnek 5.000.000 \$; Asa Parker a Lehigh egyetemnek 3.500.000 \$; Paul Tulane a New Orleansi Tulane egyetemnek 2.500.000 \$; Isaac Rich a Bostoni egyetemnek 2.000.000 \$; Jonas G. Clark a Worcesteri Clark egyetemnek 2.000.000 \$; a Vanderbiltek a Vanderbilt egyetemnek legalább 1.775.000 \$; James Lick a Californiai egyetemnek 1.600.000 \$; John C. Green a Princeton-nek 1.500.000 \$; Úilliam C. DePauú az Asbury -, most DePauw egyemnek 1.500.000 \$; A. J. Drexel a Drexel Ipari főiskolának 1.500.000 \$; Leonard Case a Clavelandi Alkalmazott Tudományok főiskolájának 1.500.000 \$; Peter Cooper a Cooper Union-nak 1.200.000 \$; Ezra Cornell és Henry W. Sage a Cornell egyetemnek fejenként 1.000.000 \$; Charles Pratt a Brooklyn Pratt Intézetnek 2.700.000 \$ — *adományt juttattak.*”

Mintha a kivétel erősítené a szabályt, Seth Low úr, egyetemet végzett és elnök, egykor egy millió dollárt adományozott a Columbia egyetemnek könyvtára.

Habár egy egyetemi oktatás értékes, de semmi esetre sem megoldás a jelenlegi állapotokra. Valóban, ha Európában és Amerikában minden ember máig egy egyetemet végzett volna, az állapotok ahelyett, hogy jobbak volnának, a mostaninál rosszabbak lennének. Ezt Depew úr jóváhagyja a fennebb idézetekben, ahol azt mondja, hogy a szakmunkás „egy olyan elégedetlenséget érez, amilyent nem érzett az ő apja harminc évvel ezelőtt egyharmad fizetéssel és olyan értékű dollárral, mellyel fele annyit vásárolhatott. **Mindezek az oktatásból erednek.**” Igen, valóban, minél általánosabb az oktatás, annál általánosabb az elégedetlenség is. Az oktatás nagyszerű és nagyon kíváncsú, de nem az a megoldás. Míg igaz az, hogy némely tisztességes, nemeslelkű ember gazdag volt, az is igaz, hogy némelyek a leggonoszabb emberek közül tanultak voltak és némelyek a legszentebb emberek közül „tanulatlanok” voltak, mint például az apostolok. Minél tanultabb a gonosz ember, annál elégedetlenebb és annál nagyobb ereje van a rosszra. A világnak új szívre van szüksége. – „Tiszta szívet teremts bennem, oh Isten, és az erős lelket /helyes szellemet - ang./ újítsd meg bennem.” (Zsolt 51: 12) A világ szükséglete így megjövendőltetett, és következik annak igazolása, hogy az oktatásnál és az értelemnél több mindenre van szüksége ahhoz, hogy boldog legyen, meg hogy békében legyen, és végül ezt általánosan elismerik. „Valóban nagy nyereség az Istenfélelem megalégedéssel” /1 Tim. 6: 6./; és, csak ha először ez az alap le van fektetve, azután szavatolható az, hogy az oktatás nagy áldás lesz. Az önző szív és a világ szelleme ellentétben áll a szeretet szellemével és semmi kiegészítés nem használ. A tömegek közötti oktatás, a „megnövekedett tudás”, magával hozza a társadalmi válságot, és végül az anarchiát.

KIKÉRTÉK WORTHINGTON PÜSPÖK VÉLEMÉNYÉT

Míg a protestáns Püspöki egyház zsinatán vett részt New Yorkban, Worthington püspök a társadalmi nyugtalanságra

vonatkozóan nézeteit egy újságíró összeszedegette és közzé tette 1896 október 25.-én. A jelentés szerint a következőket mondta:

„Megítélésem szerint baj van a farmerekkel; túlságosan messze engedték az ingyenes oktatási rendszerünket. Természetesen tudom, hogy ezt a nézetet úgy fogják értékelni, mint egy kisebb eretnokséget, de mégis így hiszem. A farmerek fiai – közülük sokan –, akiknek egyáltalán nincs szellemi adottságuk a felemelkedésre, megkóstolják az oktatást és azt üzik. Ők sohasem viszik semmire – azaz, sokan közülük – és elégedetlenné válnak arra, hogy azt az élethivatást kövessék, melyet Isten szánt nekik és besodródni a városokba. A városainkat azoknak túloktatása töltötte meg, akik nem voltak alkalmasak annak befogadására, míg a farmok üresen maradtak.”

A püspök Depew úr nézetével ellentétes nézetet vall. Ő inkább az Oroszországi oktatás vezérigazgatójával ért egyet, akinek a szegényebb osztály oktatására vonatkozó nyilatkozatát már közöltük. Mindkettőjünkkel egyetértünk, abban a *ténymegállapításban*, hogy az oktatás általánosan fokozta az érvényesülési törekvéseket és a nyugtalan elégedetlenséget. De bizonyára a püspök elfogadja, hogy az ügy már túl messze ment ebben a szabad, és oktatási *lehetőségekkel teljes* országban ahhoz, hogy remény lehessen a most felemelkedő elégedetlenséget az ismeret lámpásának kioltásával visszafojtani. Akár jó, akár rossz, az oktatás, meg az elégedetlenség létezik, és nem lehet és nem szabad nem tudomásul venni.

W. J. BRYAN ÚR VÁLASZA

Ami a püspök javaslatainak méltányosságát illeti a választ W. J. Bryan úr sajtónyilatkozatának idézésére hagyjuk:

„A farmerek fiainak túloktatásáról beszélni és a minket körülvevő bajokat a túloktatásnak tulajdonítani – véleményem szerint – az egyik legkegyetlenebb dolog, amit ember valaha is kijelentett. Ki hallott már ilyet, hogy a farmerek fiai, akik nem képesek felemelkedni az életbe, megkóstolják az oktatást és annyira kedvét lelik az ízének, hogy azonnal kihasználják, a

farmmal szemben elégedetlenné válnak és előzőnlik a városokat! Ki hallott már ilyet, hogy túloktatás van a farmereink fiai között! Barátaim, tudják, hogy mit jelent ez a kifejezőmód? – a civilizáció fejlődésének visszafordítását és a sötét középkorba való visszavonulást.

Hogyan mondhatnák meg, hogy a farmerek fiai közül melyik bizonyul nagy embernek, míg mindnyájukat ki nem oktatják? Válasszunk egy bizottságot, amely körül jár, hogy kiemeljen egyeseket arra, hogy kioktassák?

Barátaim, létezik egy másik ok, ami miatt az emberek elhagyva a farmokat a városba özönlenek. Azért van, mert az önök törvényhozása elzalogosítás *miatti* árveréssel sújtotta a farmereket és a farmokat. Azért van, mert az önök törvényhozása a farmerek életét nehezebbé tette; azért van, mert a nem termelő osztály termeli a törvényeket és sokkal nyereségesebb a farm termékeivel szerencsejátékot üzni, mint megtermelni.

Micsoda gondolat, hogy a farmerre hárítják a felelősséget! Ki hallott már olyan javaslatot, hogy megoldás lenne, az iskolák bezárása azért, hogy a nép ne válhasson elégedetlenné! De hiszen, barátaim, az elégedetlenség létezik és létezni fog, míg ok van rá. Ahelyett, hogy megpróbálják meggátolni a népet abban, hogy felismerjék állapotaikat, miért nem próbálják meg ezek a bírálók a farmerek életét javítani ebben az országban?”

A „**The Rock**” angol újság felvilágosítást keresett, de nem talált. Idézzük:

„Világszerte elégedetlenség forrong, érdekek ütköznek, és ellenáramlatok tartják a civilizált emberiséget állandó nyugtalanságban. Az idegek és az elme feszülése majdnem hétről-hétre egyre erősödik. Rövid időközönként valamilyen megdöbbentő esemény földrengési erővel rázza meg a politikai és kereskedelmi világot, és az emberek felfogják, hogy a társadalom felszíne alatt micsoda pusztító tényezők leselkednek. A politikusok, míg igyekeznek ezen erők irányát megváltoztatni, őszintén beismerik, hogy nem tudják teljesen uralni azokat, vagy előre jelezni azok következményét.

A vége-hossza nélküli elméletek, ajánlatok, kísérletezések és jóslatok zűrzavarában a nagyobb gondolkodók két pontban megegyeznek. Egyfelől ők látják közelegni a nagy földindulást, mely feldúlja az egész világot, és darabokra zúzza a politikai és társadalmi élet jelenlegi szerkezetét, a pusztító erők ki kell merüljenek, mielőtt a megújító erők egy biztosabb alapon helyreállíthatják a társadalom szerkezetét. Másfelől ők egyetértenek abban, hogy a nemzetek soha sem vágyódtak annyira a béke után, vagy soha sem látták ennyire világosan az egység, és a testvéri egyetértés ápolásának kötelességét, és előnyeit, mint a jelen pillanatban.”

Az egész civilizált világon hasonló a helyzet. Minden értelmes ember többé-kevésbé látja a kényszerhelyzetet, de kevesen vannak, akik megoldásként bármit is javasolnának. Azonban nem mindenki, mivel bizonyos jószándékú emberek *mégis* azt gondolják, hogy megoldhatják a kérdést, viszont csak azért *gondolják így*, mert elméjük előtt nem körvonalazódik világosan a helyzet. Ezt a következő fejezetben vizsgáljuk meg.

BELLAMY ÚR HELYZETFELMÉRÉSE

A bostoni Edward Bellamy politikai állásfoglalásából származó következő szemelvényt érdeklődéssel fogják olvasni. A következőket mondta:

„Ha önök egy hiteles fogalmat akarnak kialakítani a versenyen alapuló, ipari rendszer gazdasági képtelenségeiről, csupán azt a tényt vegyék figyelembe, hogy az a módszer, ahogy az árucikkek minőségét javítják, vagy az árát csökkentik a termelés eltúlzásával történik. Más szavakkal, a versenyben az alacsony ár csak a megkettőztetés és erőpazarlás eredménye lehet. Viszont azok a dolgok, melyeket erőpazarlással állítanak elő, bárhogyan is nevezzék, valójában drágák. Emiatt azok az árucikkek, melyeket versengéssel állítanak elő, csak úgy lehetnek olcsók, ha költségesek. Ez a rendszerben a **‘reductio ad absurdum’**”²⁹. Gyakran igaz az, hogy azok a dolgok, melyekért a legkevesebbet fizetünk, végül is a nemzetnek a

legdrágább az árakat alacsonyan tartó, pazarló versengés következtében. Minden pazarlás végül is veszteséget kell jelentsen, és emiatt körülbelül hét évente egyszer csődbe juttatja az országot, annak a rendszernek eredményeképpen, melyben három ember küzd azért a munkáért, amit egy el tud végezni.

A verseny erkölcsi romlottságáról beszélni annyit jelentene, hogy most egy túlságosan terjedelmes témába vágjunk bele, *mégis* futtában, a jelenlegi ipari rendszerünk csak egy vonására hivatkoznék, melyben nehéz lenne megmondani, hogy vajon embertelenség, vagy gazdasági örület van túlsúlyban és annak a különös módszernek tulajdonítható, ahogy a munka terhet elosztják. Az ipari erőszakos toborzást végzők megrabolják a bölcsőt és a sírt, elveszik a feleséget és az anyát a tűzhely mellől, és az időseket a családi körből, míg erős fiatalemberek százezrei töltik meg az országot munkalehetőséget követelve. A nők és a gyermekek ki vannak szolgáltatva a munkafelügyelőknek, míg a férfiak nem találnak maguknak munkát. Nem létezik munka az apáknak, de bőségesen van a kisgyerekek számára.

Mi a titka, tehát, e riadónak, ami annak a rendszernek közelgő bukására figyelmeztet, amelyben semmit sem lehet helyesen tenni, anélkül hogy kétszeresen rádolgoznának, amelyben nem lehet üzletet kötni anélkül, hogy túlzásba ne vigyék, amelyben semmit sem lehet termelni anélkül, hogy túltermelés ne legyen belőle, amelyben egy országnyi hiányt szenvedő ne találjon munkát erős és buzgó kezek számára, és végül amely egyáltalán nem halad csak az egy pár év alatti, teljes összeomlás árán, *amit aztán* hosszadalmas felépülés követ?

Amikor a nép egy rossz királyt gyászol, akkor arra kell következtessünk, hogy a trónjának örököse egy még rosszabb eset. Valójában úgy tűnik, hogy a jelenlegi nyomorúságnak magyarázata a versengésen alapuló rendszer hanyatlása. Ez amiatt van, mert attól félnek, hogy a rosszból még rosszabba *jutnak* és hogy a társulások kisujja vastagabb lesz, mint a verseny csípője; míg az utóbbi rendszer korbáccsal büntette a népet, a trösztök skorpiókkal korbácsolták őket. Mint az Izrael gyermekei a sivatagban, az új és furcsa veszély oly bátortalanságot okozott,

melyben még a fáraó vasuralma után is sóhajtoztak. Lássuk csak, hogy ebben a helyzetben vajon nincs egy ígéret földje olyan kilátásokkal, mely a lankadt szíveket felbátorítaná.

Legelőször azt a kérdést tegyük fel, hogy lehetséges-e a visszatérés a dolgok régi rendjéhez, a szabad verseny rendszeréhez. Azon okok rövid, figyelmes vizsgálata, melyek a versenyt üzleti társulatokkal behelyettesítő, jelenlegi, világméretű folyamatokhoz vezettek, bizonyára bárkit meggyőzhet afelől, hogy az összes forradalmak közül ez a legkevésbé valószínűbb, hogy visszaforduljon. Ez zömében a tőke hatékonyságának növekedése miatt van, az utóbbi és a jelen nemzedék feltalálásainak következményeként. Az előző korszakokban az üzleti vállalkozásoknak méreteit és hatáskörét a természet korlátozta. Egy vállalkozás korlátozott mennyiségű tőkét fordíthatott saját előnyére. Manapság, a Föld korlátaival kivéve, nem létezik korlát az üzleti vállalkozás előtt; és nem csak egy érdekhálózat által felhasznált tőke mennyiségében nincs korlát, hanem az üzlet hatékonysága és biztonsága is a benne lévő tőke mennyiségével arányosan, korlátlanul növekszik. Az ügyvitel gazdasági folyamata, az egyesítés eredményeképpen, valamint a piac ellenőrzése, amely a főárucikk monopóliumának eredménye, egyaránt komoly üzleti okok a trösztök megjelenésére. Azonban nem szabad azt feltételezni, hogy a társulás elve csak azokra az üzletágakra terjedt ki, amelyek magukat trösztöknek nevezik. Ez jelentősen alábecsülné a folyamatot. Több formája van a társulásnak, melyek a trösztöknél kevésbé tömörek; és most viszonylag kevés üzletet vezetnek az előbbi versenytársakkal való, társuláshoz közelítő, valamilyen megállapodás nélkül – egy társulás folyamatosan egyre tömörebbé válik.

Egy ideje ezek az új körülmények túlsúlyba kerültek, a kisebb vállalkozások eltűnnek a nagyobbak elől. A folyamat nem volt olyan gyors, ahogy azok képzelik el, akiknek csak később hívták fel rá figyelmüket. Húsz évvel ezelőtt a nagy társaságok megsemmisítő háborút folytattak azon kisebb ipari vállalkozások sokaságával, amelyek a szabad verseny rendszer vörös vértestecskéi és melyeknek hanyatlásával meg is halt *a verseny*

rendszere. Míg a közgazdászok bölcsen megvitatták, hogy az üzletben nélkülözhetjük-e az egyéni kezdeményezés elvét, addig az az elv meghalt; és most már csak történelem. Leszámítva az üzleti világ néhány homályos zugát, jelenleg nincs lehetőség az egyéni kezdeményezésekre, hacsak nem támogatja egy nagytőke; és a szükséges tőke mérete gyorsan növekszik. Időközben, zömében a tőke hatékonyságának ugyanaz a növekedése, amely tönkretette a kis vállalkozásokat, az azokat tönkretevő óriásokat is gyengítette és az egymással való megállapodásra kényszerítette. Ahogy Bulwer Lytton-nak az elkövetkező versenyről *alkotott* elképzelésében a Vrilya népe fel kell adja a háborút, mert fegyvereik olyan pusztítóak kezdtek lenni, hogy kölcsönös megsemmisítéssel fenyegettek, hasonlóképpen a korszerű üzleti világ is úgy fogja találni, hogy a tőke-szervezetek méretének és hatalmának növekedése megköveteli a közöttük lévő verseny visszafogását az önfenntartás érdekében.

Az első, nagy üzleti csoportosulás, mely a verseny helyett a társulás elvét alkalmazta, szükségessé tette, hogy minden más csoport előbb, vagy utóbb hasonló módon járjon el, vagy megsemmisül. Ahogy a vállalat az egyéneknél jóval hatalmasabb, úgy a konzorcium³⁰ túltesz a vállalaton. A kormány azon intézkedése, hogy feltartóztassa a gazdasági fejlődés ezen logikai szükségszerűségét, semmi egyebet nem szül, mint örvényeket egy olyan áramlatban, aminek semmi sem tudja útját állni. Hetente valami új politikai értekezés jelenik meg arról, hogy mi volt egykor a verseny nagy nyitott tengere, amelyen kalandorkereskedők a bátorságuk mellett kevéske tőkével útnak indultak és megrakottan jöttek haza – a heti értekezések ezt az egykor nyílt tengert bezárva látják – gátak közé szorítva és egy tőkecsoport saját halastavává változtatva. Azt állítani, hogy a dolgok jelenlegi kilátása szerint, a különböző ipari csoportok valószínűleg tizenöt éven belül (1889 - 1905) egy pár tucat nagy tőkecsoport *keze alatt* teljesen megszilárdulnak, egyáltalán nem kockázatos, és nem elhamarkodott kijelentés.

Egy ilyen nagy gazdasági változás, mely abba vágott, hogy kivegye az ország iparának vezetését a nép kezéből és egy pár

nagy tröszt igazgatásának *kezébe* összpontosítsa, természetesen nem maradhatott jelentős társadalmi ellenhatás nélkül; és ez különösen az úgynevezett középosztályra van kihatással. Most már nem csak az a kérdés, hogy a szegények és a tanulatlanok mit tegyenek a munkájukkal, hanem a tanultak és a jómódúak sem tudják, hogy miben találhatnak üzleti lehetőséget, és hogy hova fektethetnek be. Ez a nehézség folyamatosan növekszik az egymásután megjelenő értekezések szerint, melyek az előzőleg szabad -, *viszont* az új tőke-csoportok által lezárt mezőnyökről szólnak. A középosztály – az üzletemberek osztálya – proletár osztállyá válik.

Nem nehéz előre megjósolni az ipar összpontosításának végső kimenetelét, ha az itt kimutatott módon vitelezik ki. Végső fokon és nem nagyon távoli időben a társadalom meg fog oszlani egyfelől egy pár száz bámulatosan gazdag családra és másfelől egy szabad foglalkozásúak osztályára, akik az *előbbie*k kegyére szorulnak, de ki vannak zárva a velük való *esélyegyenlőségből* és le vannak fokozva az urasági inasok állapotára és alattuk a munkás lakosságnak egy népes rétegével, melynek semmi reménye sincs a körülményeik javítására, sőt évről évre egyre reménytelenebbül *egyféle* szolgásba süllyed. Ez nem egy kellemes kép, de biztos vagyok benne, hogy nem egy túlzott állítás a tőkecsoport-rendszer társadalmi következményeiről.”

Bellamy úr mindezen bajoknak megoldásaként nemzeti³¹ politikát javasol. Később megvizsgáljuk.

DR. EDWARD MCGLYNN TISZTELETES MEGLÁTÁSA

Emlékeztetnünk kell arra, hogy egy pár éve McGlynn úr vitába keveredett az egyházi feletteseivel a római katolikus egyházban, mert pártfogásba vette a Munka Reformot és főleg az „Egyetlen Adó”³² elméleteit. Habár kibékült az egyházával, de megmaradt azzal az *elmélettel*. A következő kivonatok a bostoni **Donahoe's Magazine** 1895. júliusi számából származnak. „A nagy vagyonok felhalmozásának elhárítása, és a

dolgozó nép életszínvonalának emelése” – című témáját a következőkkel vezeti be:

„Lehetséges az, hogy az emberek becsületes módon – amennyire a világ jelenleg becsületesnek tarthat egy üzletet – olyan vagyona tegyenek szert, mint Vanderbilt, vagy Astor, mely száz milliókra rúg. Nem azért növekszik ezeknek az embereknek vagyona, mert tisztességtelenek lennének, hanem a népnek vezetői vagy nincsenek tudatában, vagy közömbösek aziránt, hogy figyeljék azokat a csatornákat, melyeken keresztül ezek a vagyonok a munkástól a közkincstárba folynak. Az elosztás gépezete hibás. Amikor, tehát, a munkás megadja a napi hozzájárulását a világ fenntartásához, ha ennek a hozzájárulásnak folyamatát gondosan kiszámítják attól a pillanattól, amikor a munkás kezébe veszi az értékké alakítandó nyersanyagot, mindaddig, míg a végtermék a felhasználója kezébe jut, akkor kiderül az, hogy a nagy vagyonokra szert tevők a törvény és a szokás védelme alatt birtokukba veszik a termelési folyamat minden fontosabb pontját, és így a milliók kincstárát megillető vagyont a saját kincstárukba hajtják.”

Dr. McGlynn azt szorgalmazza, hogy a nagy vagyonok és az alacsony bérek magyarázatát keresve három fő dolgot kell alaposan megvizsgálni: (1) a földet és más természeti javakat, melyeken az ember képességeit gyakorolja; (2) a szállítási eszközöket; és (3) a pénzt, mely az a közeg, ami lehetővé teszi a termékek cseréjét. Azt mondja, hogy *e vizsgálat* arra fog vezetni, hogy az emberek közömbösek ezekkel a tényezőkkel szemben, amelyekre viszont a hirtelen vagyonosodók rendkívül figyelmesek. Idézzük:

„Birtokba venni e természeti javakat, a törvény és a szokás leple alatt ezeket monopolizálni, és az emberekkel megfizettetni a használati jogot, az idők kezdetétől a pénzemberek törekvése volt. Könnyű felszaporítani egy százmillióos vagyont, amikor két – három évtizeden keresztül azokat az *embermilliókat* adóztathatják meg, akik meg kell vásárolják a kenyeret, húst, fát, szenet, gyapotot és a gyapjút, mindazt, ami a földből származik. Pontosan így jártak el az európai országokban, ahol, mint

Angliában és Írorszáiban, a kevesek a törvény védelme alatt hektárok millióit szerezték meg és a nép arra volt kényszerülve, hogy először is azért fizessen, hogy hozzáférjen a földhöz, és továbbra azért, hogy folytathassa rajta munkáját.

Ebben az országban is közvetve hasonló dolog történt, amikor a hektárok millióit adták a nagy vasúttársaságoknak és a tőkéseknek megengedték, hogy különböző fortélyokkal további milliókat kaparintsanak meg, hogy mindezeket szorosan tartsák, amíg a bevándorlók áradata kimondhatatlan értékre duzzasztotta fel ezeket a tulajdonokat, amikor azokat részletre eladták és ez éppen olyan gyakorivá tette itt és Európában a milliomosokat, mint Angliában a lovagokat. Az újságolvasók jól értesültek a pennsylvaniai és másutt lévő azon szén-iparbárók módszereiről és pályafutásáról, akik a törvény leple alatt a nagy széntermelő vidékeket megkaparintották és negyven éve az emberi leleményesség által kitalálható minden eszközzel bért vetnek ki a fogyasztókra és bányászokra egyaránt, tekintet nélkül az igazságosságra ...

Ahogy a természeti adományokat, éppen úgy egy ország szállítási eszközeit is néhányan majdnem tökéletesen ellenőrzésük alá vonták. Hogy ez mit jelent, azt a legjobban abból a szempontból foghatjuk fel, hogy a társadalom nem halad egy megfelelő árucseré nélkül; ahhoz, hogy a civilizáció minden oldalon fejlődjön, az emberek keze munkája *termékének* cseréjére a legnagyobb gördülékenységet kell biztosítani... Emiatt a szállítás könnyedsége, a munkásoknak épp olyan nélkülözhetetlen életszükséglet, mint a természeti adományokhoz való könnyű hozzájutás *lehetősége*; és miképpen a szó igazi értelmében mindenki munkás, azok néhányan, akik egy nemzet szállítási lehetőségeinek irányításában helyezkedtek el, rövid idő alatt hihetetlenül meggazdagodtak, mert az ő hatáskörükben sokkal kíméletlenebbül és alaposabban megadóztatták az embereket, mint maga a kormány.

Vanderbilték manapság valószínűleg egyharmad milliárddal rendelkeznek. Hogyan tettek szert rá? Szorgalmas munkával? Nem. *Hanem*, kihasználva azokat az előjogokat, melyeket

esztelenül biztosítottak számukra ostoba emberek, a New York állam vasútja fölötti szolgalmi jog által; a saját vasúti pályájuk fuvar- és személyszállítási díjának megszabására vonatkozó jog által és azon jog által, hogy óriási területeket tartsanak fenn az államban, mint kezeiknek alkotását... Sem egyénnek, sem társulásoknak nem szabadna megengedni, hogy milliárdokat halmozzanak fel ezekből a közvagyonokból...

Ugyanez elmondható a csere eszközéről is – a pénzről. Itt ismét úgy tűnik, hogy e kérdés alapelveit illetően a világ teljesen zavarban van. Egyedül a pénzkölcsönzők szabták meg a nyereséges elveket, mely képessé teszi őket arra, hogy megvámoljanak minden pénzt használó embert a használatért és a használat folytonosságának előnyéért. Ahogy mások az ember és a természeti adományok közé -, vagy az ember és a szállítási lehetőségek közé -, ők éppen úgy az ember és a csere eszköze közé helyezkedtek. Ekképpen ők nem tehetnek arról, hogy milliókat gyűjtenek össze, mint Rothschildék; milliókat, melyek a közkincstárba kellene jussanak.”

Dr. McGlynn ekképpen összegzi következtetését:

„A szakszervezet jó arra, hogy fenntartsa a munka bérét, hogy egészséges törvénykezést biztosítson, hogy arra kényszerítse a munkaadókat és a földbirtokosokat, hogy munkásaiknak jó lakást biztosítsanak..., viszont nehézségeink gyökere, az egyenlőtlen társadalmi állapotok magyarázata és a közöttünk lévő nagy vagyonok, meg alacsony bérek oka a civilizált társadalmi élet három szükségletével szembeni általános közömbösségben található. Mielőtt mi állandó jelleggel emelhetnénk a béreket és a Vanderbilt, meg a Carnegie vagyonokat olyan lehetetlenné tennénk, mint amilyen feleslegesek, meg kell tanuljuk, hogy miként őrizzük meg a természet adományait, a csere eszközeit és közegeit a spekulánsok adójától, beavatkozásától és zsarnokságától mentesen.”

Dr. McGlynn megoldása az „Egyetlen Adó”, melyet a következő fejezetben vizsgálunk meg. Mégis, itt is helyénvaló felhívni a figyelmet arra a tényre, hogy az Astorok és a Vanderbiltek vagyonukra ugyanazon törvények által tettek szert,

mint amelyek polgártársaikat korlátozzák, és amelyek a világ által valaha is ismert legigazságosabb és legméltányosabb törvények. Megjegyzendő az is, hogy Vanderbilt a köznek tett nagy **szolgálat** által és a hozott nagy **haszon** által tett szert millióira; annak ellenére, hogy a saját érdeke és nem a közjólét érdeke volt az ösztönző indítéka. Megjegyzendő az, hogy a tudomány és a találmányok egy teljes forradalmat vittek végbe a társadalom egyensúlyában, melyben úgy az elme, mint a testi erő leértékelődött a földek, a gépek és a vagyon birtoklása révén. Szükség van egy megfelelően beállított, új állapotokhoz illesztett, új törvényrendszerre. Viszont ott rejlik a baj, hogy egy kielégítő eligazítást nem lehet megvalósítani a szembenálló – Tőkésék és Munkásság közötti pártérdekek miatt, egyikük sem fog egy mérsékelt és ésszerű állást foglalni a helyzettel kapcsolatosan. Valójában azt lehetne mondani, hogy egyikük sem **tudja** igazságosan nézni az ügyet azért, mert mindkettőt az **önzés** vezérli, amely egyáltalán nem veszi figyelembe a méltányosságot, amíg rá nem kényszerítik. Az **új** állapotok megkövetelik az ügyeknek a **szereket** alapján *történet* újraszabályozását; és mivel ez a minőség mindkét szembenálló félben csak egy elenyésző kisebbségnél található, az a nyomorúság kell eljöjjön, mely nem csak tönkreteszi ezt az önzésre alapuló, jelenlegi társadalmi rendszert, hanem a tapasztalatokon keresztül előkészít minden osztályt arra, hogy értékelje az új társadalmi rendet, „az új eget és az új földet”, amely a Messiás uralma alatt lesz felállítva.

W. GRAHAM PROFESSZOR SZEMLÉLETMÓDJA

Egy másik író, W. Graham professzor **The Nineteenth Century**-ben (1895. február) a társadalmi kérdést fejtegeti az Angliában „Kollektivizmusként”³³ ismert szempontból – mely irányelv szerint a nép, mint egész, kell birtokolja vagy ellenőrizze a termelés anyagát és eszközeit: ez az individualizmus³⁴ ellentéte. Graham professzor következtetése az, hogy ameddig az ember szívének megváltoztatása nem feltehető, addig a módszert csak korlátozott mértékben és hosszú idő után lehet bevezetni. Így szól:

„Megvalósíthatatlan, legalábbis addig, míg az emberek többségében afféle általános csoda által egyszerre meg nem változik az emberi természet alapvető tulajdonsága és vágyai, melyek akár ősi ösztönök, akár az évezredek lassú társadalmi fejlődésének eredményei, mélyre gyökerezve és erősítve azokat. Én továbbá azt hiszem, hogy ha ebben az országban valaha akármit is megpróbálnának bevezetni, ami annak teljességében a kollektivismushoz hasonlítana – még ha valamiféle új, többség által választott, ‘örült’ parlament egy esetleges többség által próbálná meg bevezetni – annak a kisebbség erőszakosan ellene állna, mely a legbátrabb feltevés szerint soha sem lehet csekély; ellene állna, mert szükségszerűen, elkobzásokkal meg politikai, gazdasági és társadalmi forradalommal járna. És ha végül is valaha, a véletlenek valamilyen rendkívüli egybeesésével, pillanatnyilag bevezetik, ahogy elképzelhető, például egy Franciaországban, amelynek nagy hajlama, és kollektivismus-féle emlékei vannak, nem valószínű, hogy tartós legyen. Nem lehet gyakorlatba ültetni esetleg névlegesen, mert eredendően megvalósíthatatlan; míg esetleg létezne, részlegesen, vagy névleg, az első nagy, általános elosztás után a részesedést hamar eltékozolnák, és általános, társadalmi fejetlenséget, bajokat és minden osztályt érintő szegénységet okoznának, és még nagyobb lenne a nyomorúság, mint ami most uralkodik.”

A professzor továbbmegy abban, hogy bizonyítékokat nyújtson e nézetének helyességére, és azt kérdi, hogy: kielégítően működne-e a kollektivismus, még ha valami módon bevezetnék és elindítanák is?; – tagadólag válaszol, mondván:

„Mindenütt: a feltalálók, a szervezők, a művezetők, és még a munkások legjobbjai között is az iparkodásban ernyedtség fog beállni, ha a többletdíjazás nem fogja őket arra serkenteni, hogy bevessék a legjobb, és lehető legnagyobb erőfeszítésüket. Röviden: ha a magán érdek jelenlegi, óriási, és messze terjedő ösztönzését kiküszöbölik, vagy túlságosan lecsökkentik, az lesz az elkerülhetetlen eredmény, hogy a termelés mennyiségileg jelentősen lecsökken és gyatrább lesz. Legalább ‘termelés utáni juttatás’ kellene amíg – és valószínűleg sokáig – az emberek

olyanok, amilyenek, vagyis tágabb keretek között kell legyenek, a díjazási egyenlőségtől el kell tekinteni a magasabb szakképesítésű munkások esetén. Másképp olyan nyomor lesz, melyben mindenki egyenlően fog részesülni. A munkásoknak a saját nyomorukra csak az a szegényes vigaszuk lesz, hogy az előzőleg gazdag osztályok le lettek taszítva, hogy együtt részesedjenek abból a nyomorból.”

A civilizáció hanyatlására és a barbársághoz való visszatérésre figyelmeztetve a professzor avval folytatja, hogy hamarosan szükség lesz a bérek egyenlőtlenségének visszavezetésére, és a magánvállalkozásokra. Fokozatosan meg kell engedjék a versenyt, a magánkölcönöket, a pénzbeváltást, a kamatokat, és végül az új rendszer kevéssel fog különbözönek bizonyulni a jelenlegitől. A következőkkel zárja:

„A dolgokat egyre inkább a régi rendhez fogják igazítani, míg végül eljön az elkerülhetetlen ellen-forradalom, valószínűleg újabb polgárháború nélkül, mert a kormányzó osztálynak nem lesz többé bátorsága szembenézni támogatóik bukásával és a saját fanatizmusuk kudarcával. Lesz egy nagy helyreállítás, nem egy dinasztíának, hanem a Társadalmi Rendszernek helyreállítása. A magán-tulajdonra és szerződésekre épülő régi rendszer, mely minden civilizáció esetén, mint egy lassú fejlődés kiemelkedett, mint az emberi természet közösségi állapotához legalkalmasabb rendszer, és amely most még alkalmasabb és még szükségesebb a mi összetett, korszerű civilizációnk egyéni és társadalmi körülményeihez.”

Úgy gondoljuk, hogy már sokat tettek a tömegek érdekében a kollektívizmus által; például, *létrehozták* az Egyesült Államokban a nyilvános, ingyenes, községi iskolarendszert, a civilizált világ postarendszerét, a vízművek helyhatósági tulajdonát, és sokkal többet lehet még megvalósítani ezen a vonalon. Mégis minden gondolkodó ember el kell ismerje azt az érvet, hogy ha, minden embert azonos színvonalra helyezve, elvetjük a világot jelenleg mozgató hajtóerőt, az önzést, egy új mozgató erő (szeretet) kell elfoglalja annak helyét, vagy a világ üzleti élete egyszerre csak

teljesen leáll, *majd* a tétlenség foglalja el a szorgalom helyét, és a szegénység meg a nélkülözés váltja fel a bőséget és a kényelmet.

Viszont mi nem azért mutatunk rá e nehézségekre, mintha mi egy „kétséget kizáró” elmélettel rendelkeznénk, és azt akarnánk támogatni, hanem azért, hogy azok, akik a felülről – a Biblián keresztül – jövő bölcsességet keresik, még világosabban láthassák az emberiség tehetetlenségét a jelenlegi válságban, és azért, hogy hit által még bizakodóbban és határozottabban kapaszkodhassanak az Úrba és abba a gyógymódba, amelyet Ő fog alkalmazni a megfelelő időben.

A LEGFELSŐBB TÖRVÉNYSZÉK EGYIK TAGJÁNAK NÉZETE

Henry B. Brown, törvényszéki bíró, a Yale egyetem jogügyi karának végzős növendékeihez szólva „A huszadik század” – című témát választotta. Kimutatta, hogy a huszadik század változásai inkább társadalmi -, mint politikai, vagy törvénykezési változások századának ígérkeznek; majd három fő veszélyt jelölt meg, melyek az Egyesült Államok közvetlen jövőjét fenyegetik: (1) a helyhatóság erkölcsi romlottsága, (2) a társulatok kapzsisága, és (3) a munkásság önkényuralma. Többek között így szólt:

„Valószínűleg más országban sincs oly nagy befolyása a vagyonnak, és nem oly tekintélyes, mint itt, és a történelmünk folyamán soha sem volt ennyire hatalmas, mint most. A tömegek soha nem gondolkoznak, és hajlamosak inkább egy ürügyet megragadni, mint az értelmet, hogy a társadalom minden osztályán kitöltsék bosszújukat. Valószínűleg soha sem létezett gyatrább kifogás egy nagykiterjedésű zendülésre, mint a múlt (1895) nyári szimpátiatüntetés, viszont mögötte egy alapos sérelem állt. Ha a gazdagok hatalmuk gyakorlása közben nem tartják tiszteletben a köztisztességet, nincs okuk, hogy mérsékletet, vagy megfontoltságot várjanak azoktól, akik ellenállnak túlkapásaiknak.

A társulatok kapzsiságról beszéltem, mint az államot fenyegető másik veszélyforrásról. Az a könnyelműség, mellyel a alapító

okiratokat előállították, nagy visszaélésekhez vezetett. Avval az egyetlen céllal alapítanak az egyik állam törvénye szerint társaságokat, hogy egy másik *államban* folytassák üzleti tevékenységüket, Californiában vasutat építenek a Mississippitől keletre fekvő államokban kiállított engedélyek szerint, azzal a céllal, hogy a peres ügyeiket a szövetségi törvényszékhez helyezték át. A legnagyobb csalásokat avval követték el maguk az igazgatók az ilyen vasutak építésében, hogy látszólag az építő társaság leple alatt, egy másik társaságot alapítottak, melyre átruházták az összes kötvényeket és jelzálogi terhet és egyéb értékpapírokat, nem véve tekintetbe a vasút tényleges költségeit. A vasúti pályát hasonló módon egy másik vállalat szereli fel, amelyet szintén az igazgatók hoztak létre, amely megvásárolja a vasúti gördülő állományt, és bérbe adja a vasútnak úgy, hogy amikor az elkerülhetetlen ingatlanárverés bekövetkezik, akkor a részvényes feleszmél arra, hogy a hitelező hasznára megcsalták, és a hitelezőket az igazgatók nyeresége céljából csapták be. Az ekképpen megszerzett vagyont, fittyet hányva a tisztességnak és az erkölcsnek, nem igen várhat a törvénytől védelmet.

Azonban ennél is rosszabb a vállalatok, trösztnek nevezett társulása, a termelést korlátozza, a versenyt megfojtja, és az életszükségleti dolgokat monopolizálja. Riasztó, hogy mennyire jutottak már ezzel és ahova eljut ezután az már lázító. Az az igazság, hogy a teljes cégtörvény siralmasan hiányolja az alapos átvizsgálást, de látszólag áthidalhatatlan az az akadály, hogy negyvennégy államban egyidejű cselekvést idézzen elő.

Egy teljesen más irányból halad előre a harmadik, és a legközvetlenebb veszély, amelyre felhívtam az önök figyelmét – a munkásság zsarnoksága. Ez abból ered, hogy nyilvánvalóan a munkás képtelen felismerni azt, hogy az általa követelt jogokhoz kell tartsa magát. A munkások dacolhatnak a föld törvényeivel és lerombolják saját házaikat, meg a munkaadóikét, de erőtlenség ahhoz, hogy a természet törvényeit is uralják – a kereslet–kínálat nagy törvényét, amelynek engedelmeskedve keletkeztek a mesterségek, egy időre virágzanak, majd hanyatlásnak indulnak, és a tőke, meg a munka is megkapják így megfelelő jutalmukat.”

Brown törvényszéki bíró nem lát reményt a Tőke és a Munka közötti kibékülésre, ugyanis igen ésszerűen gondolkozik ahhoz, hogy azt feltételezhesse, hogy két ellentétes irányba mozgó test valaha is találkozik. Ekképpen folytatta:

„A közöttük lévő viszály folytatódik és évezredek óta egyre keserűbb, és a dolgok elrendeződése egyre távolibbnak tűnik. A kényszerítőerejű árkémlés helytelen fogalom – egy kifejezésbeli ellentmondás. Éppen így beszélhetne valaki baráti gyilkosságról, vagy barátságos háborúról. Lehet, hogy végül egy félmegoldásra jutnak az együttműködés, vagy nyereségrészesedés alapján, mely esetén minden munkás egy bizonyos mértékben tőkessé válik. Valószínűleg magasabb képzéssel, tágabb tapasztalatokkal és nagyobb felfogóképeséssel a huszadik század munkása tehetsége szerint elérheti a törekvéseinek tetőfokát, azt hogy rendelkezzen az erőfeszítéseinek teljes nyeresége fölött.”

Az említett, szervezett bűnözésből adódó, társadalmi nyugtalanságra utalva, enyhítőszerként, de nem gyógyszerként, azt javasolja, hogy köztulajdonba legyen áthelyezve az, amit úgy neveznek, hogy a „természet monopóliuma”. Azt gondolja, hogy ezeket az előjogokat inkább az állam, vagy közvetlenül a helyhatóság kell érvényesítse, ne a trösztök versengjenek, vagy megvesztegetéssel marakodjanak az előjogokért. Így folytatta:

„Úgy látszik, hogy nincs semmi alapos oka annak, hogy nem gyakorolhatja közvetlenül a nép az ilyen előjogokat, amelyek a közösségnek, feltételezett hasznát szolgálják. Legalább is ez az irányvonal, majdnem minden, más civilizáltabb ország modern törvényhozásában, a miénket kivéve. Itt a nagy tröszt-érdekek azáltal, hogy nyilvánosságra hozzák a gyámkodási rendszer és a szocializmus veszélyeit, olyan előjogokra sikerült szert tenniük, melyek tulajdonképpen a népet illetik meg.”

Az úr nyilvánvalóan továbbá jóhiszemű meggyőződéséről beszél az Egyesült Államok Legfelsőbb Törvényszéke véglegesen kinevezett tagjaként. Ő megteheti, és valószínűleg meg is teszi, hogy mindent, ami a megoldás reményével kecsegtet, az általa rosszalt állapotok *enyhítésére* javaslatként *előterjesszen*. Viszont mi az az ideiglenes nyugtatószer? Az a szocializmusnak csupán

egy szakasza (a „nemzeti monopóliumok” mint köztulajdon), amit, a bankárokat és a trösztök részvénytulajdonosait leszámítva, mindenki átmenetileg hasznosnak tart – semmivel sem többnek. Ő látszólag elismeri, hogy éppen ennek is kétséges a megvalósítása, oly biztos állása van a Tőkének.

CLEMENCEAU „TÁRSADALMI CSETEPATÉJA”

A Párizsi **La Justice** szerkesztője egy pár évvel ezelőtt megjelentetett egy „**La Melee Sociale**” című könyvet, mely nagy érdeklődést keltett a szerzőjének szerkesztői és törvényhozói kiválósága miatt. Nyomatékosan bánik a szociális kérdéssel fenntartva, hogy a létért *folytatott* könyörtelen, irgalmatlan küzdelem éppen úgy jellemzi az emberi társadalmat, mint az állatok és a növények világát, és hogy az úgynevezett civilizáció nem egyéb, mint egy vékony társadalmi máz, mely az ember lényegi durvaságát leplezi. Ő úgy látja, hogy a társadalom teljes történelmét Káin, az első gyilkos, jelképezi, és azt állítja, hogy amíg a modern Káin nem öli meg közvetlenül -, de módszeresen arra törekszik, hogy összezúzza testvérét, aki felett erővel és csalással hatalmi előnyt szerzett. A következőkben egy pár megdöbbentő kivonatot közlünk könyvéből:

„Figyelemreméltó, hogy az emberiségnek évszázadok elmélkedésére és a nagy gondolkodók vizsgálódására volt szüksége ahhoz, hogy felfedezzen egy egyszerű és nyilvánvaló tényt, azt, hogy az ember folyton háborúban állt az emberrel, és hogy ez a háború az emberi faj létezése óta tart. Valóban, a képzelet nem tudja hiánytalanul felidézni annak az öldöklésnek rettenetes, véres, és egyetemes látványát, ami ezen a földön megy végbe, amióta kibontakozott az őskáoszról.

A láncra vert rabszolgák kényszermunkája, és a fizetett munkások szabad gürcölése, mindkettő közös alapon nyugszik, azaz a gyengébbnek vereségén és a hatalmasabb általi kizsákmányolásán. A fejlődés csak a harc körülményeit változtatta meg, de egy békésebb látszat mellett a halálos küzdelem folytatódik. A másik életének és testének megkaparintása, és a saját céljaik alá rendelése az, ami az

emberevő vademberektől, a hűbéri bárókon, és a rabszolgatartókon keresztül napjaink munkaadóiig az emberek többségének törekvése és feltett célja.”

A civilizáció fő problémáját így állapítja meg M. Clemenceau:

„Az éhség az emberiség ellensége. Míg az ember nem győzi le ezt a kegyetlen és megalázó ellenséget, mindaddig a tudomány találmányai gúnyolódásnak fognak tűnni a nyomorúságos sorson. Ez olyan, mint amikor egy embernek fényűzést nyújtanak, míg nem rendelkezik az életszükségleti dolgokkal. Ez a természet törvényéhez tartozik, és minden törvényének legkegyetlenebbje. Ez készteti az emberiséget arra, hogy szerét ejtse az önmaga kínzásának és elpusztításának, hogy bármely áron fenntartsák azt a legfőbb jót és ugyanakkor rosszat, amit életnek neveznek.

Az egyes ember életjogát elvitatja a többség, ez ellen azáltal védekezik, hogy közösségeket szervez. A testi gyengeségéhez, mely az első oka vereségének, most a társadalmi gyengesége is hozzáadódik. És most feltehetjük a kérdést: Elértük azt a civilizációs fokot, hogy képesek legyünk egy olyan társadalmi szervezetet kigondolni és létrehozni, melyben kizárhatjuk az éhség és a szegénység miatt bekövetkező halált? A közgazdászok nem haboznak. Ők vakmerően **tagadólag** válaszolnak.”

M. Clemenceau véleménye szerint az állam és a közösség gazdagabb tagjainak kötelessége az, hogy eltöröljék az éhséget és elismerjék az „élethez való jogot”. Az nem csak a jogé, hanem a megfelelő alkalom kérdése is, hogy a közösség gondját viselje a társadalom kitaszítottjainak és a tehetetleneknek. Ismét idézünk:

„Nem a gazdagnak kötelessége a nyomorultakon segíteni? Eljön az a nap, amikor minden civilizált közösség számára olyan elviselhetetlen lesz az a látvány, hogy az egyik ember éhen hal, míg a másiknak milliói vannak, mellyel nem tud mihez kezdeni, amennyire elviselhetetlen, valójában napjaink közösségében a rabszolgatartás. A proletariátus bajai semmi esetre sem csak Európára korlátozódnak. Éppen olyan súlyosnak tűnik a ‘szabad’ Amerikában is, mely az Atlanti óceán innenső oldalán *élő* minden szerencsétlen alaknak paradicsoma.”

Az előző egy francia vélemény. Ez jelentheti is, meg nem is, azt, hogy az eset rosszabb Franciaországban, mint az Egyesült Államokban. Legalább egy dologban hálásak vagyunk – hogy itt a nagy adók, valamint a jelentős hozzájárulások miatt nem elkerülhetetlen az éhínségből származó halál. Valamivel többet óhajtanak egy pusztá létezésnél. A boldogság nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a létet kívánatossá tegye.

M. Clemenceau látja, és leleplezi a jelenlegi társadalmi rendszer hibáit, de ő nem kínál semmi ésszerű megoldást azokra; ennélfogva az ő könyve lázító és nyugtalanító. Elég könnyű önmagunkat és másokat még elégedetlenebbé és nyugtalanabbá tenni; és minden könyv, vagy cikk, mely nem kínál gyógyírt, semmi elméletet, vagy reményt a nyomorúságból való szabadulásra, sokkal jobb lenne, ha nem lett volna megírva, vagy közölve. Hála Istennek a **Szentírás** nem csak a vigasztaló balzsamot nyújt, hanem a világ betegségére, a bűnre, az önző elfajulásra, és a halálra vonatkozó egyetlen, tévedhetetlen **gyógymódról** is biztosít, a nagy Közbenjáró, a Jó Orvos – az Életadó keze által. És éppen ez a kötet igyekszik felhívni a figyelmet ezekre a mennyei sajátosságokra. De mellékesen bemutatjuk a világon elérhető *gyógyírok* nyugtalanító és reménytelen jellegét.